PATVIRTINTA
švenčionių rajono savivaldybės tarybos
202 m.
sprendimu Nr.

PROJEKTAS

ARCHITEKTŪROS KOKYBĖS VERTINIMO METODIKOS TAIKYMO ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOJE GAIRĖS

paaiškina esminius rajone siektinus architektūros kokybės politikos formavimo principus bei siekiamos architektūros kokybės strategiją, pritaikytą Švenčionių rajono savivaldybės kokybės politikos tikslams įgyvendinti, aplinkai ir architektūrai su tikslu patogiai ir gražiai gyventi.

ESMINIS TIKSLAS (INTRO)

Esminis savivaldybės tikslas – gyventojų gyvenimo kokybės, patogumo, komforto ir ramybės harmonija.

Architektūra jautrioje gamtinėje aplinkoje nėra tik statinių projektavimas – tai dialogas su kraštovaizdžiu, reikalaujantis ypatingos atsakomybės.

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Švenčionių rajono savivaldybės architektūros kokybės vertinimo metodikos taikymo Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje gairės (toliau – Gairės) nurodo architektūros kokybės vertinimo būdą ir priemones Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje bei paaiškina esminius rajone siektinus architektūros kokybės politikos formavimo principus.

2. Vertinimo metodika rekomenduojama vadovautis kolegialiai vertinant architektūros objektų (statinių, urbanistinių kompleksų, kraštovaizdžio objektų, teritorijų ir jų planavimo sprendinių formuojančių urbanistinę aplinką ir turinčią architektūrinę raišką) (toliau – objektas) kokybę ir kitais atvejais norint įvertinti architektūros objektų kokybę Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje.

3. Vertinimo metodikoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos Architektūros, Lietuvos Respublikos statybos, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymuose, Architektūros kokybės vertinimo metodikoje, patvirtintoje LR aplinkos ministro 2024 balandžio 8 d. įsakymu Nr.D1-112 bei papildytos konkrečiai teritorijai būdingais ypatumais, unikalumais ir siekiamybėmis, kaip numatyta LR aplinkos ministro patvirtintos metodikos 18, 19, 20 p.

II SKYRIUS
ARCHITEKTŪROS KOKYBĖS VERTINIMO ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOJE TIKSLAS IR PRIEMONĖS JAM ĮGYVENDINTI T.Y. KRITERIJAI BEI VERTINIMO BŪDAI

4. Architektūros kokybės kriterijų, aspektų, klausimų, taisyklių bei vertinimo būdų, Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje tikslas yra sukurti prielaidas kokybiškai architektūrai atsirasti.

Rengiant Gairių projektą, vadovaujamasi metodikoje pateiktais kriterijais, jų reikšmėmis, kriterijų vertinimo aspektais bei klausimais ir juos patikslinančiais klausimais kriterijų aspektams įvertinti.

Priemonė tikslui įgyvendinti, pagal Gairėse pateiktus kriterijus bei jų vertinimo aspektus, kurie susideda iš įstatymu patvirtintos nekintamos (konstanta) dalies, tai yra kriterijai bei jų reikšmė ir metodikos būdu savivaldybės tarybos patvirtintos kintamos metodikos dalies, tai yra kriterijaus vertinimo aspektai bei klausimai ir juos patikslinantys klausimai aspektams įvertinti, vadovautis savivaldybės tarybos patvirtinta siekiamos architektūros kokybės strategija, pritaikyta Švenčionių rajono savivaldybės kokybės politikos tikslams įgyvendinti, aplinkai ir architektūrai. Vadovautis šiuo dokumentu, kuris yra gerosios praktikos pradžia, siekiant tiksliau įvertinti rajono krašto ir jo gyventojų bendruomenės tradicijas, išskirtinumą, kokybišką ir komfortišką gyvenimo būdą bei lūkesčius ir svajones, taikant visų kriterijų bei jų vertinimo aspektų ir klausimyno dalių koreliaciją.

Architektūros kokybės vertinimo tikslas – pagal Metodikoje pateiktus vertinimo būdus ir priemones nustatyti objekto atitiktį kriterijams, įvertinant kiekvieno kriterijaus aspektus.

5. Vertinimo metodika skirta Švenčionių rajono savivaldybei ir jai pavaldžioms įmonėms, architektams, dizaineriams ir projektuotojams, statytojams ir investuotojams, bendruomenei, siekiant užtikrinti darnią plėtrą, estetinę kokybę, išlaikyti esamą kontekstą ir savitumą, įvertinti galimas rizikas ir lūkesčius, didinti bendruomenės įtraukimą, tikslingam ir racionaliam viešųjų finansų naudojimui bei tokiu būdu užtikrinti viešojo intereso viršenybės principą.

6. **Architektūros įstatyme nurodyti kriterijai ir jų reikšmės:**

6.1. **Atitiktis darnaus vystymosi principams**. Kokybiška architektūra, prisidedanti prie darnios valstybės ir žmonių aplinkos kūrimo, yra svarbi ekonomikos ir socialinių santykių raidai, atsižvelgiant į darnaus ir tvaraus vystymosi iššūkius.

6.2. **Urbanistinis integralumas**. Statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto darna su esama urbanistine struktūra ir poveikis kultūriniam kraštovaizdžiui.

6.3. **Santykis su paveldėtomis vertėmis**. Kultūros paveldo objektų ir kultūros paveldo vietovių saugojimas, statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto santykis su urbanistinės vietovės ar objekto istorine urbanistine ir (ar) architektūrine raida, kraštovaizdžio vertybėmis.

6.4. **Aplinka visiems**. Aplinka be specialaus pritaikymo gali naudotis visos visuomenės grupės.

6.5. **Sprendinių ekonomiškumas.** Planuojamų sprendinių atitiktis ilgalaikėms investicijoms, jų racionalumas užtikrinant efektyvų statinio gyvavimo ciklą, siekiant optimalaus kokybės ir kainos santykio.

6.6. **Inovatyvumas.** Naujos originalios architektūrinių ir urbanistinių sprendimų idėjos siekiant tvarios statybos ir statinio gyvavimo ciklo, naudojant pažangias technologijas ir medžiagas, skatinant žiedinę ekonomiką, klimatą ir energiją tausojančias priemones, kuriant kokybišką aplinką visiems.

6.7. **Funkcionali struktūra.** Statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto atitiktis planuojamai funkcijai ir galimybė pritaikyti kintant funkcijoms.

6.8. **Vientisa architektūrinė idėja ir estetika**. Nuosekliai suvokiama statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto meninė išraiška.

7. **Kriterijai, atsižvelgiant į jų vertinimo aspektus, skirstomi į dvi grupes:**

7.1. **objekto santykio su aplinka** (atitiktis darnaus vystymosi principams; urbanistinis integralumas; santykis su paveldėtomis vertėmis; aplinka visiems).

7.2. **objekto charakteristikos** (sprendinių ekonomiškumas; inovatyvumas; funkcionali struktūra; vientisa architektūrinė idėja ir estetika).

8. Remiantis LR aplinkos ministro aukščiau paminėtu įsakymu, Švenčionių rajono savivaldybė, pagal patvirtintą architektūros kokybės vertinimo metodiką, pritaikė ir suformavo esminius rajone siektinus architektūros kokybės politikos formavimo principus architektūros kokybei, kriterijų reikšmėms ir sąvokoms, kriterijų vertinimo aspektams bei klausimams ir juos patikslinantiems klausimams aspektams įvertinti :

8.1. Esminiai rajone siektini architektūros kokybės politikos formavimo principai architektūros kokybei, kriterijų reikšmėms bei sąvokoms :

8.1.1. **Ar turi išliekamąją vertę (ar pastatas patvarus, ilgaamžiškas).**

8.1.2. **Ar pastatas ir (ar) formuojama erdvė estetiškai harmoninga, ar vientisa architektūrinė idėja visam kompleksui.**

8.1.3. **Ar pastatas/objektas „emocianalus“ (ar vizualiai gerai atrodo, ar kelia pasigerėjimą, ar skatina bendruomenišką pasididžiavimą).**

8.1.4. **Ar nepablogina esamos situacijos (komforto sąlygų) esamai aplinkai ir žmonėms.**

8.1.5. **Ar išsprendžia tos vietos (aplinkos) problemą ir sukuria aplinkai ir žmonėms pridėtinę vertę.**

8.1.6. **Ar tinkamas objekto paskirties ir vietos pagrindimas (įtaka aplinkai ir sąlygoms, tai yra kodėl toks objektas ir kodėl šitoje vietoje).**

8.1.7.**Ar atsiriboja nuo dviprasmiško „pasinaudojimo spragomis įstatymuose“ (faktinio turinio viršenybė prieš biurokratinę formą).**

8.1.8. **Ar dera prie užstatytos aplinkos ir vietos kraštovaizdžio (Genijus Loci).**

8.1.9. **Kaip daro įtaką miesto panoramai (aukštuminių statinių atveju).**

8.1.10. **Ar turi pagrįstų ambicijų.**

8. 2. **Standartai, atsižvelgiant į jų reikšmes, skirstomi į dvi grupes:**

8.2.1. **Estetika.** Grožio pojūtį puoselėjančios projektuojamo, rekonstruojamo objekto vizualinės charakteristikos.

8.2.2. **Statybos ir kuriamos aplinkos kokybė.** (Ergonomiškumas), ilgaamžiškumas; statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto atitiktis esamam kontekstui įvertinus planuojamą funkciją. Atitiktis esminiams kokybiškos architektūros reikalavimams, tai yra grožis, tvirtumas ir patogumas.

Vertinant projektus siekiamybė taikyti faktinio turinio viršenybės prieš biurokratinę formą principą, tai yra vertinama faktinė pastato paskirtis, statybos rūšis, realus būstų ir (ar) turtinių vienetų skaičius ir panašiai.

III SKYRIUS
GAIRIŲ PROJEKTO PARENGTAS IR PATEIKTAS VISUOMENEI SUSIPAŽINTI ATSIŽVELGIANT Į ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS URBANISTINIŲ STRUKTŪRŲ YPATUMUS, FORMUOJANČIO UŽSTATYMO (KONTEKSTO), ARCHITEKTŪROS OBJEKTŲ BEI JŲ ELEMENTŲ SAVITUMUS.

Švenčionių rajono savivaldybė, vadovaujantis aplinkos ministro patvirtinta metodika, parengė Gaires dėl metodikos taikymo, stengdamasi atsižvelgti į jai būdingus gamtinius, kraštovaizdžio, urbanistinių struktūrų ypatumus, architektūros objektų savitumus.

Architektūros kokybės vertinimo metodikoje siekiama nustatyti vertinimo būdus ir priemones, kuriuos taikant būtų vertinama architektūros kokybė pagal nustatytus architektūros kokybės kriterijus, atsižvelgus į kiekvieno kriterijaus vertinimo aspektus.

Rengiamuosiuose Gairėse siekiama detalizuoti (ir (arba) numatyti tai atlikti esant konkrečiam atvejui individualiai) pateiktus kriterijų vertinimo aspektus ir klausimus kriterijų aspektams įvertinti visai teritorijai ir jos dalims, miestams, miesteliams ir jų dalims, įvertinant būdingus, aukščiau įvardintus, struktūrų bruožus. Formuojantys užstatymo (konteksto), architektūros objektų savitumo elementai, reikalaujantys architektūrinės išraiškos (medžiagiškumo, spalvų, inžinerinių sistemų ir įrangos pastato išorėje išdėstymo, balkonų, lodžijų įstiklinimo, stoglangių įrengimo, reklamos išdėstymo, ir kita) aspektų, taikytini konkrečiai vietovei ir/ar objektui (kompleksui,

kvartalui, sklypui, statiniams, renovuojamiems pastatams), aptariami gyvai (online) su projektuotojais (projektą rengiančiais architektais).

Gairės nėra imperatyvius reikalavimus nustatantis dokumentas – tai iš anksto viešai skelbiamas rekomendacinis siektinas vertinimo dokumentas, kuris bus taikomas savivaldybei vertinant, ar tam tikri statinių, urbanistinių kompleksų ar kraštovaizdžio objektų (teritorijų planavimo dokumentų, želdynų projektų ar statinio projektų) sprendiniai atitinka LR Architektūros įstatyme įtvirtintus privalomus architektūros kokybės kriterijus.

Švenčionių rajono savivaldybės nustatyta architektūros kokybės formavimo nuostatų sistema susideda iš tarpusavyje glaudžiai susijusių ir vienas kitą papildančių veiksnių. Dominuojančiu šioje sistemoje laikytinas bendrasis teritorijos formavimo prioritetas, tampantis visų kitų formavimo nuostatų pagrindu. Principai, kaip esminės formuojamosios savybės, siejamos su konkrečiomis vietovės planinės ir erdvinės struktūros charakteristikomis (aspektais), nuostatų sistemoje užima tarpinę padėtį. Principų įgyvendinimas užtikrinamas pasitelkiant tikslines kontrolės ir koordinavimo priemones. Visų aukštesnio lygmens nuostatų poveikis apibendrinamas ir konkretizuojamas sprendiniais. Pastarieji apima struktūriniu lygiu nustatytus užstatymo parametrus. Rekomendacijos bendroje nuostatų sistemoje traktuotinos kaip siekiamybės, kuriomis siekiama suvaldyti nepageidaujamas užstatymo formų ir raiškos variacijas, užtikrinti aukštesnius formuojamos urbanizuotos, urbanizuojamos, neurbanizuojamos, rekreacinės, kaimo sodybos, kaimo turizmo sodybos, ūkininko sodybos, kaimo plėtros objektų ir (ar) kitos aplinkos kokybės kriterijus.

Esminis objekto tūrinio-erdvinio formavimo prioritetas – darni visuma su gamtine ir vizualine apsuptimi. Santykio su aplinkiniu gamtiniu ir urbanistiniu kontekstu darnos siekiama nustatant principus, apimančius teritorijos padėties, plano struktūros ir tūrinės-erdvinės raiškos aspektus. Trys pagrindiniai formavimo principai – kontekstualumas, integralumas ir daugiaplaniškumas – įgyvendinami taikant tikslines pasitikrinimo ir koordinavimo priemones bei konkretizuotus sprendinius.

Kontekstualumo principas kyla iš projektuojamos vietos padėties ypatumų. Konkreti teritorija išsidėsčiusi individualiai ir patenka į jos vizualinės apsaugos zoną. Todėl darnus santykis su ypatingai jautriu urbanistiniu, kultūriniu ir gamtiniu kontekstu yra esminė objekto vietos formavimo nuostata. Tikslinė priemonė, kuria siekiama valdyti objekto poveikį aplinkai, yra aiškus teritorijos ribų lokalizavimas. Savivaldybės ar statytojo (bendru sutarimu) parengtais dokumentais tai yra – studijomis ir (ar), su išimtimi ir koncepcijomis – sprendinių galiojimo ribos apibrėžtų didžiausią galimą konkrečios teritorijos teritorinę ir (ar) jos vizualinę aprėptį. Šiais dokumentais taip pat siektina nustatyti, kad konkrečios teritorijos fizinė apimtis negali būti didinama, o pats teritorijos vystymo rezervas visada buvo ribotas ir baigtinis. Vadovaujantis kontekstualumo principu, diskusijos apie konkrečios teritorijos kiekybinių parametrų (sprendinių) koregavimą ar keitimą yra vengtinos, nes būtų kvestionuojami baziniai šio konkretaus urbanistinio-architektūrinio komplekso ir (ar) teritorijos atsiradimą ir vystymąsi nulėmę argumentai, taip iš dalies anuliuojant patį konkrečios teritorijos egzistavimo faktą.

Konkrečios teritorijos lokacija ir nustatyta jos fizinė aprėptis grindžiama keliomis taisyklėmis. Pirmiausia, kad konkrečios teritorijos statybos koncentracijos zona išsidėstytų apie (pvz.: 1 km nuotoliu) nuo konkretaus kalno, kalnagūbrio silueto, konkretaus gamtinio karkaso silueto ir kitų konkrečią vietą formuojančių dominančių. Konkrečios teritorijos vystymą viena ir (ar) kita kryptimi riboja susiformavusi kaimynystė ir, ypatingai, poreikis išlaikyti pagrindinės dominantės – individualiai konkrečiai teritorijai – kompozicinį ir vizualinį dominavimą. Plėtojimą viena ir (ar) kita kryptimi riboja pavyzdžiui, konkrečios teritorijos žalieji šlaitai, kurie yra svarbus susiformavusios esamos situacijos vizualinio fono komponentas.

Integralumo principas kyla iš buvusios (istorinės) ir šiandieninės (modernios) vietovės planinės struktūros savybių. Siekiant konkretaus objekto teritoriją integruoti didesniame vietovės, rajono urbanistiniame audinyje ir tinkamai susieti su gamtinio karkaso elementų, pavyzdžiui, vandens telkinio kranto atvirosiomis erdvėmis, kaip pagrindinė priemonė, pasitelkiamas erdvinių (vizualinių) kanalų tinklas. Šie vizualiniai kanalai teritorijos urbanistinėje struktūroje realizuojami

sprendiniais, nustatančiais siektinus konkrečių objektų struktūros bruožus bei jų užstatymo parametrus.

Siektini konkrečių objektų struktūros bruožai atitinka bendrąją teritorijos formavimo nuostatą, pagrindiniu ją organizuojančiu struktūriniu elementu numatant kvartalą, teritoriją ir (ar) jos vizualinę aprėptį. Šiuo atveju pirmenybė teikiama gamtiniame – kraštovaizdiniame, urbanizuotos – urbanizuojamos, gyvenamosios – negyvenamosios paskirties užstatymui. Dominuojantys kvartalų, teritorijų ir (ar) jų vizualinę aprėptį užstatymo tipai atitinka teritorijoje besiformuojančio užstatymo charakteristikas (stilobatas su vertikaliu akcentu arba su horizontaliu akcentu). Užstatymo intensyvumo ir kiti rodikliai nurodo siektinus, bet maksimalius parametrus – užstatymo masė išskaidoma į reglamento funkcinę zoną patenkantiems kvartalams, teritorijoms ir (ar) jų vizualinei aprėpčiai. Pažymėtina, kad nustatytos užstatymo intensyvumo rodiklių reikšmės privalo detalizuoti bendrojo plano tekstinių reglamentų nuostatas, tai yra patikslinti konkrečioje konkrečios teritorijos dalyje (kvartale ir (ar) funkcinėje zonoje) galimą didžiausią leidžiamą bendrą pastatų, statinių plotą.

Viena iš integralumo principo įgyvendinimo taisyklių laikytina rekomendacija (labiau siekiamybė), vizualinius kanalus, net ir tuos, kurie šiuo metu yra sunykę, siekti atkurti ar kitaip įprasminti formuojamame teritorijos gamtiniame - kraštovaizdiniame, urbanistiniame audinyje (užstatymo struktūroje ir viešųjų erdvių tinkle). Papildomu pasitikrinimu gali būti įvardinamas studijomis ir/ar, su išimtimi ir koncepcijomis – užstatymo morfologijos sprendinių brėžiniuose rodomas poreikis žemės lygyje formuoti erdvinius kanalus papildančias lokalias atvirąsias erdves (kurdonerus ir panašiai).

Daugiaplaniškumo principas kyla iš pačių teritorijų landšafto, kraštovaizdžio bei miestų, miestelių istorinių centrų (senamiesčių) ir jų regimosios aplinkos vizualinės raiškos ypatybių. Juo siekiama konkrečiai teritorijai būdingą daugiaplanį charakterį išsaugoti ir net išryškinti pasitelkiant dinamišką konkrečios teritorijos užstatymo siluetą. Kaip pagrindinės priemonės taikomos užstatymo skaidymas į vizualinius planus ir jų aukštingumo diferencijavimas. Pažymėtina, kad išilginių aukštingumo kreivių ir skersinių aukštingumo linijų pagalba sudaryto konkrečios teritorijos tūrinio-erdvinio modelio (kad ir primityviausiomis, elementariausiomis priemonėmis atlikto) aukščiausia altitudė fiksuojama maksimalaus užstatymo plano aukštingumo kreivės ir aukštingumo linijos sandūros vietoje, tai yra, konkrečios vietos atkarpos, išsidėsčiusios tarp konkrečių vietų, sankirtų pusėje.

Daugiaplaniškumo principas realizuojamas sprendiniais, nustatančiais konkrečią vertikalių akcentų (dominančių) padėtį ir pagrindinį jų parametrą – absoliučią altitudę. Tokiu būdu pagrindiniams konkretaus objekto teritorijos struktūriniams vienetams (kvartalams, teritorijoms ir (ar) jų vizualinei aprėpčiai) suteikiamas apibendrintas tūrinis pavidalas, perteikiantis menamą erdvę (angl. *building envelope*), kurioje turi sutilpti kvartale, teritorijoje ir (ar) jos vizualinėje aprėptyje projektuojamas užstatymas. Vertinant šiuos konkretizuotus užstatymo parametrus, konkrečios teritorijos viršūne laikytinas X taškas (X m). Žemesnis (X m) užstatymas numatytas konkrečių vietų ruožo kvartalų, teritorijų ir (ar) jų vizualinei aprėpčiai, išsidėsčiusių tarp konkrečių vietų, dalyse.

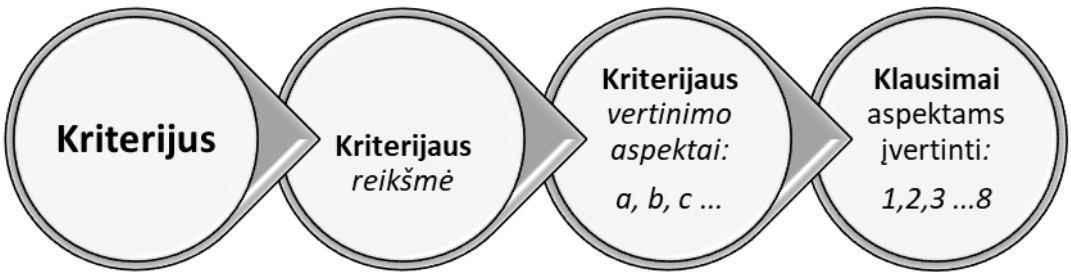
Vertikalių akcentų (dominančių) padėties lokalizavimas, tarp esamų ir potencialių aukštesnių ir (ar) tūriu didesnių pastatų, statinių numatomi tarpai, siekiant, kad vertikalių akcentų gabaritas plane neviršytų (pvz.: 5% – 10% kvartalo, teritorijos ir (ar) jų vizualinės aprėpties) kraštinės ilgio (bet ne daugiau kaip X m. apatinėje ir nedaugiau kaip X m. viršūnės aukščiausioje dalyje), būtų pakankamos sąlygos, galėsiančios užtikrinti miestų, miestelių ir (ar) jų istorinių centrų ir (arba) teritorijų ir (ar) jų vizualinės aprėpties apžvalgų fone iškylančio konkretaus objekto praregimumą ir vizualinį kompleksiškumą.

Pilna visuma taikoma konkrečiai teritorijai, tūrinio – erdvinio formavimo nuostatų sistema, turėtų sukurti sąlygas, kad nebūtų pažeistas pagrindinis kuriamo gamtinio – kraštovaizdinio, urbanistinio – architektūrinio komplekso formavimo prioritetas – darna su gamtine ir vizualine apsuptimi.

Architektūros kokybės
vertinimo metodikos
1 priedas

KRITERIJŲ TAIKYMO VERTINANT ARCHITEKTŪROS, URBANISTIKOS IR KRAŠTOVAIZDŽIO OBJEKTŲ KOKYBĘ PROCESO EIGA

1. Kriterijų taikymo schema:

1.1. Kriterijus – vienas iš aukščiau, II skyriuje, nurodytų architektūros kokybės kriterijų, pagal kurį nustatoma, ar pasiekta architektūros kokybė.
1.2. Kriterijaus reikšmė – detalus kriterijaus aprašymas.
1.3. Kriterijaus vertinimo aspektai – aspektai, į kuriuos atsižvelgiant vertinama atitiktis kriterijui. Šių aspektų visuma perteikia kriterijaus reikšmę.
1.4. Klausimai kriterijaus aspektams įvertinti – aspektams įvertinti skirti klausimai ir juos patikslinantys.
1.5. Susumavus atsakymus, gaunamas galutinis rezultatas, išreikštas procentais, kuris turi būti motyvuotai pagrįstas. Šis rezultatas parodo pasiektą architektūros kokybės lygį (pvz.: teigiamai atsakius į visus klausimus, vieno kriterijaus rezultatas – 100 proc.).

Architektūros kokybės
vertinimo metodikos
2 priedas

ARCHITEKTŪROS KOKYBĖS KRITERIJŲ SĄRAŠAS, JŲ REIKŠMĖS, VERTINAMI ASPEKTAI IR KLAUSIMAI, BEI JUOS PATIKSLINANTYS KLAUSIMAI ASPEKTAMS ĮVERTINTI

Kriterijus – vienas iš aukščiau, II skyriuje, nurodytų architektūros kokybės kriterijų, pagal kurį nustatoma, ar pasiekta architektūros kokybė.
Objektas – vertinamas architektūros objektas, kuriam taikoma Architektūros kokybės vertinimo metodika.
Kriterijaus vertinimo aspektai – aspektai, į kuriuos atsižvelgiant vertinama atitiktis kriterijui. Šių aspektų visuma perteikia kriterijaus reikšmę.
1.1. Vertinant objekto atitiktį konkrečiam architektūros kokybės kriterijui, įvertinamas kiekvienas architektūros kokybės kriterijaus aspektas pagal atsakymus į jam įvertinti skirtus klausimus ir juos patikslinančius klausimus:

Nr.	Kriterijus	Kriterijaus reikšmė	Kriterijaus vertinimo aspektai	Klausimai ir juos patikslinantys klausimai aspektams įvertinti
I. Objekto santykis su aplinka				
1.	**Atitiktis darnaus vystymosi principams.**	Kokybiška architektūra, prisidedanti prie darnios valstybės ir žmonių aplinkos kūrimo, yra svarbi ekonomikos ir socialinių santykių raidai, atsižvelgiant į darnaus ir tvaraus vystymosi iššūkius.	- Atsakingas išteklių naudojimas; - gamtos (gyvūnijos ir augmenijos) puoselėjimas; - prisitaikymas prie klimato kaitos padarinių ir (ar) jų švelninimas; - ar išsprendžia tos vietos (aplinkos) problemą ir sukuria aplinkai ir žmonėms pridėtinę vertę.	1.1. Ar objekto sprendiniai grindžiami atsakingo žemės naudojimo ir užstatymo intensyvumo principais? 1.1.1. Ar objektas vystomas jau urbanizuotoje teritorijoje? 1.1.2. Ar objekto sklypo užstatymo intensyvumas dera su aplinkinio užstatymo rodikliais? (ar neviršijamas kvartalui būdingas rodiklis – toks užstatymo intensyvumas, kurio nesiekia, pvz.: 75 proc. sklypų nagrinėjame kvartale). 1.1.3. Ar objekto UI rodiklis tinkamas teritorijos potencialui, nustatytam TPD? (ar miestų centro teritorijoje nenumatomas pernelyg intensyvus užstatymas). 1.2. Ar naudojamos vietinės ar vietoje pagamintos medžiagos? 1.3. Ar projektuojant objektą atsižvelgta į penkis esminius tvarumo principus: atsisakyti, mažinti, remontuoti, pakartotinai naudoti ir perdirbti? (angl. refuse, reduce, repair, reuse, recycle). 1.4. Ar atsižvelgta į prisitaikymo prie klimato kaitos, klimato apsaugos ir anglies dioksido poveikio neutralumo aspektus? 1.4.1. Ar objekto sklype tvariai naudojamas lietaus vanduo? 1.4.2. Ar numatytas savivaldybės nustatytus kriterijus atitinkantis (teisės aktuose nustatytus minimalius parametrus papildantis) stogų, vertikalusis, sklypo neužstatytų erdvių želdinimas? Pvz.: tam tikrose miestų zonose, kur trūksta želdynų tai gali būti naudojama kaip papildoma miestų ekosistemą gerinanti priemonė). 1.4.3. Ar planuojamas pakankamas, savivaldybės nustatytus kriterijus atitinkantis, želdinių (medžių ir krūmų) lajomis dengiamas plotas? (vertinamos išliekančių medžių ir krūmų lajos, sodinamų krūmų laja vertinama 5 metų perspektyvoje, sodinamų medžių – 10 metų perspektyvoje). 1.4.4. Ar projektuojama tik tiek kietųjų dangų, kiek būtina?

				1.4.5. Ar automobilių stovėjimo aikštelės apželdintos ir kaip tvarkomos lietaus nuotekos nuo jų? 1.4.6. Ar eismo organizacijos sprendiniuose vadovaujamasi prioritetų seka: pėsčiasis > dviratis > viešasis transportas > automobilis? 1.4.7. Ar pateiktas projektas atitinka savivaldybės patvirtintas dviračių infrastruktūros įrengimo rekomendacijas? (rekomendacijos dviračių takų dangai, skerspjūvio elementams, dviračių stovėjimo vietų skaičiui, išdėstymui, stovėjimo vietose reikalingai infrastruktūrai - pompa, krovimo stotelė ir pan.). 1.4.8. Ar taikomi automobilių stovėjimo vietų skaičiaus mažinimo koeficientai (jeigu nustatyti)? 1.4.9. Ar neprojektuojamas perteklinis automobilių stovėjimo vietų skaičius? 1.5. Ar objekte numatyta išsaugoti gamtos vertybes? Ar įtraukiami gamta paremti sprendimai (angl. *nature – based solutions*)*?* 1.5.1. Ar išsaugomas natūralus gamtinio karkaso tinkliškumas, junglumas ir jo elementų natūralumas? 1.5.2. Ar saugomi ir puoselėjami kraštovaizdžio elementai (reljefas, želdynai, želdiniai, vandens telkiniai)? 1.5.3. Ar išsaugomi esami visi ir ypatingai vertingi medžiai? 1.5.4. Ar užtikrinama išsaugomų medžių technologinė apsauga statybos metu (saugomas visas šaknyno plotas, numatytos reikalingos arboristinės priemonės)? 1.5.5. Ar kertami visi ir ypatingai saugotini medžiai atsodinami pagal savivaldybės nustatytus kriterijus? (atskirose miesto dalyse gali būti nustatytos skirtingos kertamų medžių atsodinimo rekomendacijos – atsodinamų diametrų skaičius ar pan.). 1.5.6. Ar projekte numatytas želdinimas įgyvendintas ir tinkamai prižiūrimas pastato eksploatacijos metu (vertinama pastatų naudojimo patikrinimo metu) ?

				1.6. Ar objekto sprendiniais skatinama biologinė įvairovė (genetinė, rūšių ir ekosistemų)? 1.6.1. Ar planuojamas 3 sluoksnių želdinimas (žolė, krūmai, medžiai)? 1.6.2. Ar užtikrinama vietinių želdinių rūšių apsauga pagal savivaldybės patvirtintus kriterijus? (viešosiose erdvėse ir visuomenei prieinamose sklypų dalyse rekomenduojama sodinti ne mažiau nei 80 proc. vietinių rūšių augalų). 1.6.3. Ar viešai prieinamose erdvėse kuriama želdinių rūšinė įvairovė atitinka savivaldybės patvirtintus kriterijus? 1.7. Ar įgyvendinant objektą vengiama taršos? 1.7.1. Jei objektui reikalingos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ), ar jos išeina iš žemės sklypo ribų? 1.7.2. Ar objektas prijungiamas prie miesto vandentiekio ir buitinių nuotekų tinklų? 1.7.3. Ar objektas prijungiamas prie centralizuotų šildymo tinklų? 1.8. Ar objekto sprendiniais skatinamos tvarios gyvenimo sąlygos ir didinama socialinė atsakomybė kuriant kokybiškas gyvenamąsias erdves, teritorijas atsižvelgiant į tos vietos/vietovės (bendruomenės) susiformavusias tradicijas (papročius)? 1.8.1. Ar urbanistiniais elementais (statiniai) ir kraštovaizdžio elementais (želdynai, sklypo plano sprendiniai) viešos erdvės atskirtos nuo privačių? 1.8.2. Ar naujas objektas kuria galimybes atsirasti teritorijoje trūkstamoms funkcijoms (socialinės, komercinėms paslaugoms, darbo vietoms, būstui ir pan.)? 1.8.3. Ar keičiant patalpų paskirtį į gyvenamąją prisidedama prie savivaldybės patvirtintose rekomendacijose nustatyto viešųjų erdvių želdinimo? (esant želdynų trūkumui atskirose

				miesto dalyse numatomas objekto stogų, vertikalus želdinimas, medžių ir/ar krūmų sodinimas sklype ar viešosiose erdvėse). 1.8.4. Ar keičiant patalpų paskirtį į gyvenamąją prisidedama prie savivaldybės patvirtintose rekomendacijose nustatyto infrastruktūros įrengimo (gerinimo)? (vaikų žaidimo aikštelių įrengimas sklype ar viešosiose erdvėse).
2.	**Urbanistinis integralumas.**	Statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto darna su esama urbanistine struktūra ir poveikis kultūriniam kraštovaizdžiui.	- Darni integracija į urbanistinės vietovės plano struktūrą, užstatymą ir tūrinę erdvinę kompoziciją; - kultūrinio kraštovaizdžio formavimas; - ar dera prie užstatytos aplinkos ir vietos kraštovaizdžio (Genijus Loci).	2.1. Ar objekto sprendiniai dera prie esamos sklypų ir (ar) kvartalų struktūros? 2.1.1. Ar naujų elementų užstatymo tipologija atitinka teritorijai būdingus požymius? 2.1.2. Ar naujo objekto formuojamų viešų erdvių (gatvių, skverų, aikščių) parametrai atitinka teritorijai būdingus požymius? 2.1.3. Ar atstumai nuo projektuojamų naujų objektų iki sklypo ribų atitinka teritorijai būdingus principus (abu sklypai turi turėti vienodas vystymo galimybes)? (vertinamas atstumas nuo langų iki kaimyninio sklypo ribos - ar kaimyniniame sklype neužkertama galimybė pastatyti pastatą tokiu pat atstumu nuo šios ribos). 2.1.4. Ar nauji sklypo plano elementai (atraminės sienutės, privažiavimai, automobilių stovėjimo aikštelės) nedaro esminės neigiamos įtakos gretimo sklypo vystymo galimybėms? 2.1.5. Ar formuojamų kvartalų dydis nėra perteklinis ir ar yra patrauklus vaikštomumui? 2.1.6. Ar neformuojami atskirtį kuriantys ir vaikštomumą mažinantys akligatviai, jei tai nesumažina gyvenimo kokybės kriterijaus? 2.2. Ar objekto sprendiniai pritaikomi prie esamo gatvių, dviračių ir (ar) pėsčiųjų takų tinklo? 2.2.1. Ar projektu saugomi, kuriami nauji ryšiai su aplinka? (vertinamos esamos ir planuojamos autotransporto, pėsčiųjų bei

				dviračių judėjimo, žaliosios jungtys, darnaus judumo galimybės ir kita). 2.2.2. Ar objekto sprendiniais projektuojamos dangos vertikaliniame plane sklandžiai sujungiamos su aplinkinės teritorijos dangomis? 2.2.3. Ar patekimui į pastatą bei sklypo reljefo formavimui reikalingi elementai (laiptai, pandusai, turėklai, atraminės sienelės) netrukdo pėstiesiems ir dviratininkams? 2.2.4. Ar įvažiavimas į automobilių stovėjimo aikštelę netrukdo pėstiesiems ir dviratininkams? 2.3. Ar objekto sprendiniai darniai įsilieja į viešųjų urbanistinių erdvių (aikščių, skverų, parkų ir kita) sistemą? 2.3.1. Ar perimetrinio ir jam giminingo užstatymo pirmųjų aukštų erdvės prie gatvių ir viešų erdvių pritaikomos įvairioms funkcijoms? 2.3.2. Ar perimetrinio ir jam giminingo užstatymo pirmųjų aukštų patalpų aukštis tinkamas erdvės prie gatvių ir viešų erdvių pritaikomos įvairioms funkcijoms? 2.4. Ar objekto sprendiniai atitinka urbanistinio konteksto užstatymo tipą (-us) (morfotipus)? 2.4.1. Ar naujų elementų užstatymo tipologija atitinka teritorijai būdingus požymius? 2.5. Ar objekto užstatymo tankis, intensyvumo rodikliai dera su aplinkinio užstatymo rodikliais? 2.5.1. Ar objekto sklypo užstatymo tankis neviršija nagrinėjam kvartalui būdingo rodiklio? (būdingas rodiklis – tas, kurio UT neviršija pvz.: *dviejų trečiųjų dalių* sklypų nagrinėjame kvartale). 2.5.2. Ar objekto sklypo užstatymo intensyvumas neviršija nagrinėjam kvartalui būdingo rodiklio? (būdingas rodiklis – tas, kurio UI neviršija pvz.: *dviejų trečiųjų dalių* sklypų nagrinėjame kvartale).

				2.6. Ar objekto sprendiniai dera su esamo užstatymo aukščiu (ar objekto sprendiniais siūlomas foninio aukščio užstatymas, ar siūloma dominantė (tūrinė arba vertikali); jei projektuojamas objektas yra dominantė, ar ji dera su jau esančiomis ir kita)? 2.6.1. Ar objekto aukštingumas (aukštis metrais ir/ar aukštų skaičius) neviršija foninio užstatymo? (foninis užstatymas – tas, kurio FU neviršija pvz.: *dviejų trečiųjų dalių* teritorijos šiuo metu faktiškai užstatyto ploto). 2.7. Ar objekto sprendiniai dera su vietos (gatvės, kvartalo, rajono, miesto) perspektyvomis, panoramomis ir siluetais? 2.7.1. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos lokalioms perspektyvoms, panoramoms, siluetams? 2.8. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos esamiems vizualiniams ryšiams tarp viešųjų urbanistinių erdvių ir vertikaliųjų akcentų, charakteringoms ir reikšmingoms apžvalgos vietoms? 2.8.1. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos esamiems vizualiniams ryšiams tarp viešųjų urbanistinių erdvių ir vertikaliųjų akcentų, panoramoms nuo reikšmingų (nustatytų TPD) ir charakteringų miesto savitumą formuojančių apžvalgos taškų ar ašių?
3.	**Santykis su paveldėtomis vertėmis.**	Kultūros paveldo objektų ir kultūros paveldo vietovių saugojimas, statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto santykis su urbanistinės vietovės ar objekto istorine urbanistine ir (ar) architektūrine raida, kraštovaizdžio vertybėmis.	- Vertingų ypatumų įvardijimas ir išsaugojimas; - kultūros paveldo objektų saugojimas ir pritaikymas; - pertvarkymo mastas ir tikslingumas; - autentiškumo puoselėjimas, vientisumo išlaikymas; - nekilnojamojo turto paveldo išsaugojimas,	3.1. Ar įvertinta vietovės istorinė urbanistinė raida, ar susipažinta su išlikusiu kultūros paveldu, ar šios žinios ir informacija daro įtaką objekto sprendiniams? 3.1.1. Ar atlikti reikiami tyrimai ir jų rezultatai atpažįstami objekto architektūrinėje raiškoje? 3.2. Ar numatomi objekto sprendiniai, išraiška atitinka tarptautinius (ginančius mūsų tautos identitetą) ir šalies kultūros paveldo standartus, principus ir teisinę bazę, ar išsaugomi kultūros paveldo objektai, jų vertingosios savybės? 3.2.1. Vertinama teisės aktų nustatyta tvarka.

			ar daro įtaką miesto panoramai (aukštesnių ir/ar didesnio tūrio pastatų bei statinių atveju).	3.3. Ar vertinamų kompleksų, statinių, sklypų, kvartalų, teritorijų sprendiniais papildoma, formuojama ar performuojama urbanistinė struktūra? 3.3.1. Ar esama urbanistinė struktūra išsaugoma ją papildant, ar visiškai performuojama? 3.4. Ar objekto sprendiniai stiprina ir išlaiko paveldo, kraštovaizdžio autentiškumą ir vientisumą? 3.4.1. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos paveldo objekto apžvalgai svarbioms perspektyvoms, panoramoms, siluetams? 3.5. Ar ateities kartos ir toliau galės naudotis visu kultūros paveldu, ar numatyta kultūros paveldo objektą įveiklinti ir aktualizuoti, ar jis pritaikytas viešajam pažinimui ir (ar) pažinimui jį naudojant? 3.5.1. Ar kultūros paveldas įveiklinamas (pritaikomas)? 3.6. Ar užtikrinama kultūros paveldo ir naujų elementų pusiausvyra, darna ir (arba) sklandus ryšys, ar objektas darniai įsilieja į esamą urbanistinę struktūrą? 3.6.1. Ar nauji elementai neužgožia kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių? 3.6.2. Ar naujų elementų užstatymo tipologija atitinka teritorijai būdingus požymius? 3.7. Ar pirmenybė teikiama ne naujai statybai, o tęstiniam ir (arba) pritaikomajam pakartotiniam pastatų naudojimui ir tinkamai jų priežiūrai? 3.7.1. Ar išsaugojami, panaudojami esami pastatai ar kiti elementai? 3.8. Ar objekto sprendiniai leidžia atpažinti teritorijos, objekto raidos etapus (architektūros stilius, laikotarpius), atskirti pirminius ir šiuolaikinius elementus; ar nauji sprendiniai šiuolaikiški, ar projektuojami nauji pastatai netinkamai neatkartoja buvusių?

				3.8.1. Koks yra naujų elementų architektūrinės raiškos santykis su kultūros paveldo objektu?
4.	**Aplinka visiems.**	Aplinka, kai ja be specialaus pritaikymo gali naudotis visos visuomenės grupės.	- Socialinis jautrumas ir atsakomybės skatinimas; - objektų ir vietų pasiekiamumas; - universalaus dizaino principų taikymas: visų žmonių lygybė, universalumas, paprastas ir intuityvus naudojimas, suvokiama ir juntama informacija, tolerancija asmens fizinėms jėgoms, optimalus dydis ir erdvė; - ar nepablogina esamos situacijos (komforto sąlygų) esamai aplinkai ir žmonėms.	4.1. Ar objektų sprendiniais užkertamas kelias invazinei (tai yra išskyrus susiklosčiusiai vietos bendruomenės) segregacijai, gentrifikacijai ir formuotis vietovėje getams? 4.1.1. Ar neformuojamos „uždaros zonos“ (angl. - „gated communities“) – teritorijos, kurios yra didesnės nei pvz. 1 ha ir kurių neįmanoma perkirsti? 4.2. Ar įgyvendinant objektą kuriamos patrauklios ir patogios žmonėms bendrauti privačios ir viešosios erdvės? 4.2.1. Ar projektuojamos lauko erdvės (vaikų žaidimo, sporto, poilsio, kt.) kokybiškos, joms parinktos tinkamos vietos sklype, numatyti racionalūs ryšiai su pastatu ir aplinka? 4.2.2. Ar projektuojamos lauko terasos būstams pirmajame aukšte? 4.2.3. Ar įveiklinami plokšti pastatų stogai? 4.3. Ar objektas skatina bendrą atsakomybę ir už privačias ir už viešąsias erdves? 4.3.1. Ar urbanistiniais elementais (statiniai) ir kraštovaizdžio elementais (želdynai, sklypo plano sprendiniai) viešos erdvės atskirtos nuo privačių? 4.3.2. Ar pastato pirmasis aukštas turi funkcinį kontaktą su greta esančiomis viešosiomis erdvėmis? 4.3.3. Ar vykdytos papildomos savivaldybės rekomenduojamos visuomenės informavimo, visuomenės nuomonės identifikavimo priemonės? 4.3.4. Ar viešai naudojamų erdvių pertvarkymo sprendiniai buvo išbandyti laikinomis (taktinio urbanizmo, vietokūros) priemonėmis? 4.4. Ar objektas yra greitai ir lengvai pasiekiamas viešuoju transportu?

				4.4.1. Ar objektas yra viešojo transporto pasiekiamumo pėsčiomis zonoje? 4.5. Ar objekto aplinka projektuojama ir planuojama taip, kad būtų galima judėti be kliūčių? 4.5.1. Ar objekto aplinkoje taikomi universalaus dizaino principai? (vertinamas žmonėms su spec. poreikiais skirtų automobilių stovėjimo vietų skaičius, vieta nuo įėjimo į pastatą; sklypo sprendinių patogumas judėti žmonėms su specialiaisiais poreikiais – ryšiai sklypo viduje ir su aplinkine teritorija). 4.6. Ar objekto viduje visi galės judėti be kliūčių? 4.6.1. Vertinama tikrinant atitikimą teisės aktams. 4.7. Ar vertinamame objekte bus galima orientuotis intuityviai; ar reikiama informacija suvokiama ir juntama? 4.7.1. Ar sklypo planas, urbanistinio objekto viešų erdvių struktūra aiški ir neklaidinanti? (ar pirmą kartą šioje vietoje esantis žmogus intuityviai suprastų, kur jam reikia eiti, nepasiklystų). 4.7.2. . Ar architektūrinė raiška padeda intuityviai suvokti patekimų į viešą pastatą vietas? (ar pirmą kartą šioje vietoje esantis žmogus intuityviai suprastų, kur yra įėjimas į viešos funkcijos pastatą). 4.8. Ar projektuojant ir planuojant atsižvelgta žmogaus mastelį, ar funkcinė įranga ergonomiška? 4.8.1 Ar viešai prieinamų erdvių funkcinė įranga atitinka savivaldybės nustatytus kriterijus ir standartus?
II. Objekto charakteristikos				
5.	**Sprendinių ekonomiškumas.**	Planuojamų sprendinių atitiktis ilgalaikėms investicijoms, jų racionalumas, užtikrinantis efektyvų statinio gyvavimo	- Numatomas statybos kokybiškumas; - sąnaudų pagrįstumas; - vietos vertės didinimas;	5.1. Ar pasirinktos kokybiškos statybos medžiagos ir ar taikomi tinkami techniniai sprendimai, kuriais siekiama užtikrinti, kad statinys bus veiksmingai naudojamas visą ekonomiškai pagrįstą naudojimo laiką?

		ciklą, siekiant optimalaus kokybės ir kainos santykio.	- esamos socialinės ir inžinerinės infrastruktūros panaudojimas, kūrimas, uždaras raidos ciklas (planavimas, projektavimas, statyba ir naudojimas), per objekto gyvavimo laiką; - sprendinių racionalumas, išliekamoji vertė (ar pastatas patvarus, ilgaamžiškas).	5.2. Ar statybinių medžiagų ir metodų gyvavimo ciklas ilgas, todėl mažesnės priežiūros išlaidos, ar dėl to vietos vertė tokia pati ar didėja? 5.3. Ar, vertinant iš ilgalaikės perspektyvos, viešieji ir privatūs ištekliai buvo panaudoti geriausiai, ar tik siekiant trumpalaikės naudos? 5.3.1. Ar objekto funkcionavimo užtikrinimas nereikalaus sukurti perteklinės (nenumatytos teritorijų planavimo dokumentuose) viešosios infrastruktūros? 5.4. Ar objekto vieta yra ekonomiškai perspektyvi tolesnei plėtrai? 5.5. Ar objekto sprendiniai padidina vietos ilgalaikį patrauklumą gyvenimo, darbo, laisvalaikio ir (arba) turizmo erdvės atžvilgiu (tinkamai jas tarpusavyje atskiriant), nes šalia yra įvairių išteklių, įrenginių ir (arba) viešųjų paslaugų? 5.5.1. Ar objektas kuria patrauklumą teritorijai – atneša trūkstamas paslaugas, darbo vietas, būstą ten, kur jų trūksta? 5.6. Ar objekto planavimo ir projektavimo sprendinių, statybos ir eksploatavimo ekonomiškumas padidina vietos aukštesnės kokybės pasiekimo galimybes? 5.7. Ar panaudojama esama ir (ar) kuriama nauja socialinė ir inžinerinė infrastruktūra? 5.7.1. Ar objektas projektuojamas teritorijoje, kurioje išvystyta socialinė, paslaugų infrastruktūra? 5.8. Ar vietos nuosavybės ir (arba) investavimo modeliais prisidedama prie gyvybingų (bet ne mišrių) rajonų kūrimo?
6.	**Inovatyvumas.**	Naujos originalios architektūrinių ir urbanistinių sprendimų idėjos, siekiant tvarios statybos ir statinio gyvavimo ciklo, naudojant pažangias	- Nauji architektūriniai, urbanistiniai ir (ar) kraštovaizdžio sprendiniai; - naujų technologijų ir (ar) medžiagų panaudojimas;	6.1. Ar objekto sprendiniai apima eksperimentinius metodus? 6.2. Ar objekte taikomi nauji architektūriniai, urbanistiniai ar (ir) kraštovaizdžio sprendiniai? 6.3. Ar taikomi nauji sprendiniai draugiški aplinkai? 6.4. Ar objekte numatyta taikyti naujas technologijas ir (ar) naudoti naujas tvarias medžiagas?

		technologijas ir medžiagas, skatinant žiedinę ekonomiką, klimatą ir energiją tausojančias priemones, kuriant kokybišką aplinką visiems.	laikotarpio vertybių atspindėjimas; - ar turi pagrįstų ambicijų.	6.5. Ar naujos technologijos išbandytos ir patikimos? 6.6. Ar naujų technologijų taikymas ir (ar) medžiagų naudojimas padės taupyti energiją kompleksiškai ilgalaike prasme? 6.7. Ar objekte diegiami inovatyvūs sprendiniai ir ar technologijos padės kurti aukštos kokybės gyvenamąją aplinką visiems? 6.8. Ar objekte diegiami inovatyvūs sprendiniai ir ar technologijos atspindi logiškas ir tvarias (laiko išbandytas) laikotarpio vertybes?
7.	**Funkcionali struktūra.**	Statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto atitiktis planuojamai funkcijai ir galimybė pritaikyti kintant funkcijoms.	- Gyvybingumo ir skirtingos paskirties užtikrinimas; - atitiktis numatytai funkcijai; galimybės prisitaikyti pakitus poreikiams. - (P10) atitiktis kontekstui; - deramai atsižvelgti į gamtines ir kultūrines vertybes. - planavimas turi skatinti siekti apgalvotos struktūros ir estetiškai patrauklaus dizaino užstatymo vietovėse, žaliosiose juostose, komunikacijų trasose bei kituose statiniuose.; - esant neatitikimams tarp faktinio turinio ir biurokratinės formos, reikalaujama kad planuojamos statybos	7.1. Ar pasirinkti nuosavybės ir (arba) investicijų modeliai užtikrins vietos (neliečiant susiformavusių gyvenąmųjų erdvių) gyvybingumą ir daugiafunkciškumą ? 7.2. Reikšmingiausi ir ilgiausiai išliekantys struktūros elementai yra suplanuota vietovė ir jos sąsaja su esamais judėjimo srautais, sklypais ir kvartalais. Ar šie sprendimai yra apgalvoti ir racionalūs? 7.2.1. Ar projektu saugomi, kuriami nauji platesniame urbanistiniame kontekste veikiantys ryšiai? (vertinamos esamos ir planuojamos autotransporto, pėsčiųjų ir dviračių judėjimo, žaliosios jungtys, darnaus judumo galimybės). 7.3. Ar yra lengvai pasiekiamų kokybiškų atvirų urbanistinių ir žaliųjų erdvių? 7.3.1. Ar užtikrinamas želdynų pasiekiamumas pagal galiojančius normatyvus? 7.4. Ar vieta lengvai pasiekiama visiems ir ar patogi visoms transporto priemonėms? 7.4.1. Ar aiški ir logiška eismo judėjimo logistikos struktūra bei schema? 7.4.2 Ar dangos (medžiagos, piešinys) akcentuoja pėsčiųjų prioritetą D ir žemesnės kategorijos gatvėse bei sklypo plane? 7.4.3. Ar projektuojama dviračiams ir kitam jiems prilygintam transportui reikalinga infrastruktūra?

			poveikis urbanistinei ir gamtinei aplinkai būtų vertinamas pagal turinį, bet ne pagal formą. - faktiniai būstai ne gyvenamuosiuose pastatuose vertinami kaip butai. - (P10) (Ergonomiškumas), ilgaamžiškumas; - atitiktis esminiams kokybiškos architektūros reikalavimams, tai yra grožis, tvirtumas ir patogumas. - patraukli architektūra yra estetiška ir kokybiška, jos estetiką kuria kompozicija, forma, mastelis bei tekstūra. - tvirtumas yra struktūros ilgaamžiškumas ir integralumas, jos elementai ir išbaigtumas. - patogumas yra pastato, struktūros ar vietos galimybė tenkinti naudotojų poreikius. - puikus dizainas galimas, jeigu yra sukurti ir realizuoti visi trys požymiai.; - vertinant projektus taikomas faktinio turinio	7.4.4. Ar projektuojami infrastruktūros elementai tinkami privažiuoti viešajam, aptarnaujančiam ir spec. tarnybų transportui? 7.4.5. Ar yra galimybės lankytojui palikti automobilį pačiame objekte arba ne toliau nei 300m nuo objekto, viešoje automobilių stovėjimo aikštelėje ar stovėjimo vietoje gatvėje? 7.4.6. Kaip organizuojamas automobilių stovėjimas sklype? 7.5. Ar objektas atitinka paskirtį ir yra pritaikytas konkrečiai funkcijai? Ar atsižvelgiama į visų vartotojų poreikius, siekius ir veiklą? 7.5.1. Ar numatyta visa faktinei pastato paskirčiai reikalinga infrastruktūra? (automobilių ir dviračių stovėjimo vietos, želdynai, vaikų žaidimo aikštelės, sporto aikštelės ir panašiai). 7.5.2. Ar pastatas faktiškai suprojektuotas tai paskirčiai, kuri deklaruojama? 7.5.3. Ar objektas eksploatuojamas pagal projekte numatytą paskirtį? 7.6. Ar objektas atitinka sveiko gyvenimo būdo ir aplinkos pricipus dizaino, medžiagų, šviesos, oro, triukšmo ir kitais atžvilgiais? 7.6.1. Vertinama tikrinant atitikimą teisės aktams. 7.7. Ar objektas saugus dizaino, medžiagų, šviesos, oro, triukšmo ir kitais atžvilgiais? 7.7.1. Vertinama tikrinant atitikimą teisės aktams. 7.8. Ar objekto sprendinius bus galima pritaikyti prie kintančių sąlygų ir poreikių išsaugant pagrindines jo savybes ir vertybes? 7.9. Ar objekto sprendiniai leidžia lengvai transformuoti statinio vidaus erdves, pritaikyti jas kitoms funkcijoms, atsiradus naujiems poreikiams ar technologijoms? 7.9.1. Ar perimetrinio ir jam giminingo užstatymo pirmųjų aukštų erdvės prie gatvių ir viešų erdvių pritaikomos įvairioms funkcijoms?

			viršenybės prieš biurokratinę formą principas – tai yra vertinama faktinė pastato paskirtis, statybos rūšis, būstų skaičius ir panašiai; - funkcionalios pastato struktūros kūrimas, ar tinkamai atliktas objekto paskirties ir vietos pagrindimas (įtaka aplinkai ir sąlygoms), siekiant įsitikinti konkretaus objekto įtaką konkrečiai vietai; - (P10) statybos ir kuriamos aplinkos kokybė, (ar atsiriboja nuo dviprasmiško pasinaudojimo spragomis įstatymuose (akivaizdus statytojo interesas negali daryti įtaką sprendiniams).	7.9.2. Ar, vadovaujantis savivaldybės rekomendacijomis, projektuojamos slėptuvės, priedangos arba padidinto saugumo patalpos? 7.10.(P10). Ar su objekto atsiradimu padidėja statybos ir kuriamos aplinkos kokybė (ergonomiškumas), ilgaamžiškumas? 7.10.1.(P10). Ar bus užtikrinti bendri interesai, kurių reikia laikytis planuojant ir statant pastatus, kad deramai, atsižvelgiant į gamtines ir kultūrines vertybes, planavimas turėtų skatinti siekti apgalvotos struktūros ir estetiškai patrauklaus dizaino užstatymo vietovėse, žaliosiose juostose, komunikacijų trasose bei kituose statiniuose. 7.10.2.(P10). Ar dėmesys sutelkiamas į socialines problemas, pavyzdžiui, miestų tankėjimą ir atitinkamai kaimo vietovių ar mažesnių miestelių tuštėjimą, mokyklų, ligoninių projektavimą, infrastruktūros gerinimą, kliento, architekto bei statytojo sutelktį, tvariąją plėtrą ir pan. 7.10.3.(P10). Ar nėra sumenkinta estetikos svarba ir ar nepasikliauname vien racionalumu (jis nėra vienintelis pažangos rodiklis). Ar pagalvota apie tai, kaip suderinti racionalumą su estetika. Ar yra prielaida puoselėti estetines architektūrinio dizaino ir statybų vertybes, kūrybiškumą, novatoriškumą bei etosą, kuris populiarintų grožį, naujoves bei tvarumą. 7.10.4.(P10). Ar užtikrinti esminiai kokybiškos architektūros reikalavimai, t. y. grožis, tvirtumas ir patogumas. Ar architektūra yra patraukli, estetiška ir kokybiška,. Ar jos estetiką kuria kompozicija, forma, mastelis bei tekstūra. 7.10.5.(P10). Ar statyba atitinka architektonikos kokybės principus, pagal kuriuos pastatai turi būti kuriami pasitelkiant subalansuotus funkcinį, estetinį, socialinį, kultūrinį, technologinį ir ekonominį statybos aspektus, taip pat kliento ir viešąjį interesą, pabrėžiant individualią gamtos ir urbanistinio

				kraštovaizdžio tapatybę, įtraukiant jį į kultūrinę aplinką, taip praturtinant ir sukuriant kokybišką gyvenamąją erdvę. 7.10.6.(P10). Ar įvertinti tokie kriterijai, kaip kontekstas, mastelis, statinio forma, tankumas, ištekliai, energija ir vandens naudojimo efektyvumas, kraštovaizdis, patogumai, saugumas, socialinis aspektas ir būsto įperkamumas bei estetika. 7.10.7.(P10). Ar deramai įvertinta estetikos kokybė vidaus dizainą ir struktūrą atspindinčios pastato elementų, tekstūros, medžiagų bei spalvų kompozicijose. 7.10.8.(P10). Ar estetika reaguoja į aplinką ir kontekstą, ypač į vertinguosius gatvės vaizdo elementus. Jeigu kalbama apie teritoriją, kuri bus keičiama, čia statomų objektų estetika turėtų atitikti trokštamą vietos ateities charakterį. 7.10.9.(P10). Ar jeigu būstui skirtas pastatas suprojektuotas taip, kad gali būti išparduotas dalimis (neturi bendrų patalpų ar pagal funkciją reikalingos aptarnavimo infrastruktūros): 7.10.9.1.(P10). neleidžiama viršyti gyvenamajai paskirčiai nustatytų užstatymo intensyvumo ir kitų rodiklių; 7.10.9.2.(P10). nepaisant būsto pavadinimo, reikalaujama įrengti visą pastatui reikalingą viešąją infrastruktūrą – želdynus, vaikų žaidimo ir sporto aikšteles, automobilių stovėjimo aikšteles pagal gyvenamiesiems pastatams taikomas normas. 7.10.10.(P10). Ar priemiesčiuose, planuojant daugiau nei du būstus sklype, maksimalus galimas būstų skaičius sklype nustatomas skaičiuojant vienam būstui tenkančios sklypo dalies plotą, kuris turi būti ne mažesnis, nei būdinga kvartalui, kuriame numatoma statyba. 7.10.11.(P10). Saugomas, neužgožiamas, neardomas ir architektūrinėmis priemonėmis pabrėžiamas susiformavęs kraštovaizdis – reljefas, želdynai ir želdiniai:

				7.10.11.1.(P10). Numatant saugomų medžių kirtimą, taikomas adekvatus kompensavimas (kertamo medžio diametras kompensuojamas tokia pat sodinamų medžių diametrų suma. 7.10.11.2.(P10). Jeigu keičiant patalpų paskirtį nėra galimybės sklype įrengti reikiamo želdynų ploto, jis įrengiamas ant perdangų ar stogų. Nesant tokios galimybės, kompensuojama už naujai sukuriamo būsto ploto (pvz.: 15 kv.m.) vienu naujai sodinamu medžiu (ne mažesnio nei 8 cm kamieno diametro) gatvių alėjose ar viešuosiuose želdynuose.
8.	**Vientisa architektūrinė idėja ir estetika.**	Nuosekliai suvokiama statinio, urbanistinio komplekso ir (ar) kraštovaizdžio objekto meninė išraiška.	- Architektūrinės idėjos buvimas ar nebuvimas ir jos vientisumas; - meninis santykis su aplinka (kontrastas, atkartojimas ir t. t.); - meninės raiškos priemonės (mastelis, proporcijos, ryšys tarp kuriamų elementų, medžiagiškumas, spalvos); - šiuolaikiškumas. - (P9) išlieka privalomumas užtikrinti estetikos svarbos architektūros kokybei apibūdinimą, siekiant įgyvendinti architektūros politikos bei statybos kultūros sampratą (architektūra turi būti matoma visur – statiniai turi virsti architektūra, perfrazuojant teiginį, kad dviračio pašiūrė yra statinys,	8.1. Ar objektas turi vientisą architektūrinę idėją ir ar žiūrovas gali ją suvokti, ar ji suvokiama lengvai (intuityviai)? 8.2. Ar objektas papildo, kuria vietos identitetą ir įvaizdį ir yra kuo nors reikšmingas? 8.2.1. Ar projektuojamo, rekonstruojamo, remontuojamo ar renovuojamo pastato architektūros kokybė atitinka miesto daliai keliamus kokybės reikalavimus? (rekomendacijos pastatų renovacijai; reikalavimai gatvių fasadams dėl ventiliacijos, šildymo ir vėsinimo įrangos išdėstymo ir pan.) - pateikiamos nuorodos į savivaldybės dokumentus. 8.3. Ar objekto sprendiniai skatina gyventojo, vartotojo priklausomumo vietai jausmą? 8.4. Ar objekto architektūrinė išraiška atliepia jo paskirtį ir vaidmenį miesto aplinkoje? 8.4.1. Ar objekto architektūrinė išraiška atitinka jo faktinę paskirtį? 8.4.2. Ar pastato architektūrinė raiška, pastato fasado elementai atliepia viešų erdvių struktūros ypatybes? (ar pabrėžiamas kampas, perspektyvą uždaranti fasado dalis, skaidrus pirmasis aukštas palei viešas erdves ir pan.). 8.5. Ar objekto sprendiniai kuria palankų meninį santykį su aplinka (kontrastas; pusiausvyra; proporcijos; atkartojimas;

			Linkolno katedra yra architektūra). - (P9) grožio pojūtį puoselėjančios projektuojamo/rekonstruojamo objekto vizualinės charakteristikos; - ar pastatas ir/ar formuojama erdvė estetiškai harmoninga, ar vientisa architektūrinė idėja bendra visam kompleksui. - (P9) estetika, ar pastatas/objektas emocianalus (ar vizualiai gerai atrodo, ar kelia pasigerėjimą, ar skatina bendruomenišką pasididžiavimą).	judesys; mastelis; skaidrumas, nepermatomumas; atvirumas, uždarumas; autentiškumas ir kita)? 8.6. Ar kuriamos formos yra proporcingos, t. y. ar apmąstytas objekto elementų aukščio ir pločio, masės ir tuštumos santykis, horizontalių ir vertikalių elementų santykis ir kita.? 8.6.1. Ar išsaugoma rekonstruojamo ar renovuojamo pastato kompozicinė darna? 8.7. Ar apmąstytos detalės – medžiagiškumas, elementai, spalva? 8.7.1. Ar naudojamos tarpusavyje derančios, architektūrinę idėją pabrėžiančios spalvos, faktūros, medžiagos? 8.7.2. Ar pastato eksploatacijos/paprastojo ir kapitalinio remonto metu įrengiamos detalės (ventiliacijos angos, rekuperatoriai, kondicionieriai ir pan.) nedarko fasado kompozicijos? 8.8. Ar siūlomi sprendiniai yra šiuolaikiški, bet tvarūs laike bei logiški ir atspindi laikotarpį, stilių. 8.8.1. Ar siūlomi sprendiniai yra šiuolaikiški, bet tvarūs laike bei logiški ir atspindi laikotarpį, stilių ir iš esmės sukuria neginčijamą pridėtinę vertę tai vietai ir jos bendruomenei? 8.9.(P9). Ar objekto, pastato architektūra ir dizainas yra „emocianalus“, tai yra „vertas čia būti“? 8.9.1.(P9). Ar pagrindinis dėmesys skiriamas ne tik estetinėms architektūros ypatybėms, bet ir tam, kaip ji padeda kurti geresnį gyvenimą visiems, nepriklausomai nuo socialinės ar finansinės padėties. 8.9.2.(P9). Ar architektūra apima visą žmonių sukurtą aplinką: statinius, infrastruktūrą, lauko erdves ir kraštovaizdį. 8.9.3.(P9). Ar architektūra susijusi su individualiais pastatais bei jų kompleksais, ar ji kalba apie lokalią vietą, ar ir kitas apgyvendintas teritorijas ir kraštovaizdžius kaip visumą.

				8.9.4.(P9). Ar atspindi pagrindines estetikos sąvokų sampratas: grožį, bjaurumą, pakylėtumą, prakilnumą, eleganciją; skonį, kritiką, dailę; kontempliaciją, jausmingumą, žavėjimąsi. 8.9.5.(P9). Ar estetikos aspektas slypi kone kiekviename architektūros objekto lygmenyje: pradedant funkcija, forma, konstrukcija, baigiant tokiais svarbiais dalykais kaip tvarumas ar žmogaus gerovė. 8.9.6.(P9). Ar architektūra veikia, kaip kultūros išraiška, o architektūrinė pastatų raiška (dizainas), jų kokybė, harmoningas įterpimas į aplinką, pagarba paveldui ir natūraliam bei urbanistiniam kraštovaizdžiui veikia, kaip viešojo intereso dalykas. 8.9.7.(P9). Ar estetikos architektūroje yra aiškus ryšys tarp formos ir funkcijos; ar architektūrai būdingas tas pats estetinis mąstymas, tai yra grožio koncepcija kuriama pagal plastinio meno rūšių principą: pasitelkiamos formos, spalvos, medžiagos, šviesos ir šešėlių žaismas. 8.9.8.(P9). Ar galima daryti prielaidą, kad objekto fizinis ir estetinis architektūros tvarumas gali atlaikyti išbandymą laiku (Lindy taisyklė).

Pastaba:
P9 ir P10 - tai yra kintami (nuo konkretaus objekto savybių priklausomi) kriterijaus vertinimo aspektai bei klausimai ir juos patikslinantys klausimai aspektams įvertinti.

1.2. Vertinant objektų architektūros kokybę, taikomi visi išvardyti kriterijai, klausimai kriterijaus aspektams įvertinti taikomi atsižvelgus į vertinamo objekto specifiką, kontekstą, jį lemiančias aplinkybes. Kriterijaus vertinimo aspektai ir siūlomų klausimų kriterijaus aspektams įvertinti sąrašas gali būti papildomas ir (ar) patikslinamas.

1.3. Vertinant konkretų objektą, sprendimą dėl kriterijų vertinimo aspektų ir siūlomų klausimų šiems aspektams įvertinti sąrašo papildymo ir (ar) patikslinimo priima architektūros kokybės vertintojai (priklausomai nuo objekto reikšmingumo - arba savivaldybės administracijos direktoriaus tvirtinimu paskirta vertinimo komisija; arba savivaldybės teritorijų planavimo ir architektūros skyriaus sudaryta vertinimo komisija; arba savivaldybės vyriausiojo architekto sprendimu ir (ar) jo pasiūlyta vertinimo komisija; arba architektūrinio konkurso vertinimo komisija ir kita) bendru sutarimu.

1.4. Vertinant konkretų objektą, savivaldybės vyriausiajam architektui kreipiantis papildomos kolegų pagalbos, sprendimą dėl kriterijų vertinimo aspektų ir siūlomų klausimų šiems aspektams įvertinti sąrašo papildymo ir (ar) patikslinimo priima architektūros kokybės vertintojai - Vilniaus regioninė architektūros tarybos (RAT) ir (ar) Vilniaus architektūros ir urbanistikos ekspertų tarybos (VAUET) nariai, architektūros srities ekspertai, profesionalai, akademinės bendruomenės atstovai ir kita) bendru sutarimu.

1.5. Atsakymai į kriterijų vertinimo aspektų įvertinimo klausimus parodo atitikties kiekvienam kriterijui lygį. Susumavus atsakymus, gaunamas galutinis rezultatas, išreikštas procentais. Šis rezultatas parodo pasiektą architektūros kokybės lygį vertinant atitikimą, be išimties, visiems kriterijams.

1.6. Vertinant kiekvieno kriterijaus pasiekimo lygį, (esant nuomonių nesutarimui), užpildoma Gairių 1 priedo 1 ir 2 lentelės, spindulinėje atitikties architektūros kokybei diagramoje (toliau – diagrama, Gairių 2 priedas), pažymima, kiek procentų kriterijaus įgyvendinta. Visų kriterijų įgyvendinimo rezultatai parodo, kaip atsižvelgta į kiekvieną kriterijų. Kriterijai privalomi visa apimtimi ir nėra nei konformistiniai, nei dalomi, tai yra arba projektas atitinka visus kriterijus, arba dar gali būti taisomas, arba iš esmės neatitinka visų kriterijų ir turi būti grąžintas į pirminę eskizavimo stadiją.

1.7. Mažesnė kriterijaus įgyvendinimo reikšmė diagramoje reiškia, kad šiam kriterijui reikia skirti daugiau dėmesio, didesnė – kad į tą kriterijų atsižvelgta pakankamai, visapusiškai. Galutinis atsakymų į klausimus rezultatas parodo pasiektą architektūros kokybės lygį pagal visus kriterijus be išimties.

1.8. Galutinis rezultatas turi būti motyvuotai pagrįstas (t. y. vertinimai gali būti grindžiami mokslinėmis doktrinomis, teisės aktų, normų reikalavimais, teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais, kitais šias sritis nagrinėjančiais dokumentais (studijomis, moksliniais tyrimais, architektūros mokslo teorijomis ir kita)), savivaldybės vadovybės, teritorijų planavimo ir architektūros skyriaus, vyriausiojo architekto nusistatytais tikslais ir nuostatomis bei rajono ir tos konkrečios vietos matymu ir vizija.

1.9. Bendruoju atveju siektina, kad savivaldybė pirmiausia vertintų viešo intereso dedamąsias turinčius sprendinius - viešas erdves, visuomenei prieinamas sklypo dalis, viešo eismo sąlygas, objekto santykį su urbanistiniu kontekstu ir artimąja aplinka. Kilus diskusijai tarp savivaldybės ir statytojo ar projekto autoriaus dėl vertinimo išvadų, rekomenduojama kreiptis į RAT ir (ar) VAUET.

1.10. Metodika taipogi aprašo savivaldybės atliekamų statinių projektų, teritorijų planavimo dokumentų bei statinio naudojimo priežiūros metu vykdomų patikrinimų architektūrinių sprendinių kokybės vertinimo aspektus.

1.11. Savivaldybės vertinami aspektai susideda iš Gairėse pateiktų kriterijų, bei jų vertinimo aspektų kurie, savo ruoštu, susideda iš įstatymu patvirtintos nekintamos (konstanta) dalies, tai yra kriterijai bei jų reikšmė, sąvoka ir metodikos būdu savivaldybės tarybos patvirtintos kintamos metodikos dalies, tai yra kriterijaus vertinimo aspektai bei klausimai ir juos patikslinantys klausimai aspektams įvertinti.

1.12. Savivaldybės vertinami aspektai suformuluoti remiantis LR architektūros įstatyme nustatytų architektūros kokybės vertinimo kriterijų aspektus įvertinantys ir juos patikslinantys klausimai. Patys kriterijai, jų reikšmės, vertinimo aspektai, klausimai bei patikslinantys klausimai įvardinti LR architektūros kokybės vertinimo metodikoje, patvirtintoje LR aplinkos ministro 2024 balandžio 8 d. įsakymu Nr.D1-112., SSVA parengtoje metodikoje bei esminiais rajone siektinais architektūros kokybės politikos formavimo principais.

1.13. Savivaldybė turi teisę koreguoti/tikslinti pagal nusistatytą vietovės specifiką, atskirų gyvenamųjų vietovių ir plėtros valdymo procesų metu kylančius iššūkius atspindinčius vertinimo aspektus patikslinančius klausimus, atsakymai į kuriuos turėtų būti pamatuojami iš anksto aptartais sutartiniais rodikliais ar galėtų būti pagrįsti argumentais ekspertinio vertinimo metu.

1.14. Atsakymų variantus savivaldybė pasilieka teisę paprašyti (esant nesutarimui) vizualizuoti aktualiais savivaldybei pavyzdžiais.

1.15. Architektūros sprendinių kokybės vertinimas neapima vertinimo atitikimo teisės aktuose nustatytiems reikalavimams aspektu. Atitikimą teisės aktų reikalavimams tikslinga vertinti atskirai diskusijų pagalba, (esant nesutarimui kreiptis tarnybinės pagalbos į VTPSI, AM, SSVA).

1.16. Papildomi (esant nesutarimui dėl sprendinių) kriterijų vertinimo aspektus patikslinantys klausimai rekomenduotini tokie, kurie gali būti susieti su LR Architektūros įstatyme nustatytais architektūros kokybės kriterijais, savivaldybės vadovybės, teritorijų planavimo ir architektūros skyriaus, vyriausiojo architekto nusistatytais deklaruojamais tai vietai tikslais, įžvalgomis, praktine situacija, rekomendacijomis ir siekiamybėmis, Gairėmis bei rajono ir tos konkrečios vietos matymu ir vizija.

1.17. Architektūros kokybės kriterijai pateikiami pagal žemiau nurodytą matricą:

1.17.1. architektūros kokybės kriterijus;

1.17.2 kriterijaus vertinimo aspektų įvertinimui skirti klausimai pagal architektūros kokybės vertinimo metodiką, pritaikytą Švenčionių rajono savivaldybės kokybės politikai suformuoti;

1.17.3. kriterijų vertinimo aspektų įvertinimui skirti patikslinantys klausimai ir (ar) atsakymų ir vertinimų variantai, pritaikytą Švenčionių rajono savivaldybės kokybės politikos tikslams įgyvendinti.

1.18. Atsakymus galima būtų vertinti sekančiu principu – „tinkamas“ (tinkamas prielaidas architektūros kokybei kuriantis sprendimas); „patenkinamas“ (patenkinamas sprendimas, kurį tikslinga pagrįsti, papildyti, iš dalies pakeisti); „nepatenkinamas“ (neigiamų pasekmių rizikas kuriantis sprendimas, kuriam gali būti pritariama tik iš esmės pakeitus sprendinius ir pagrindus, kad ši alternatyva yra tinkamiausia ją tęsti vertinant kontekstą, teritorijų planavimo dokumentų sprendinius, pastato funkcijos reikalavimas, infrastruktūros išvystymo būkle ir pan.).

„Nepatenkinamas“ įvertinimas yra priežastis įvertinti objektą kaip neatitinkantį architektūros kokybės reikalavimų.

1.19. Aukščiau išvardinti architektūrinės kokybės kriterijai, jų vertinimo aspektai, aspektų vertinimui taikomi klausimai galėtų būti taikomi sprendžiant paminėtus siekius. Pasiūlytų siekių bei klausimų įvairovė didelė, todėl reikia pasirinkti tik tai, kas specifiška konkrečiai vietovei/objektui bei (esant logiškam, vertinant pagal „protingumo“ kriterijų, poreikiui) šį sąrašą papildyti konkrečiai vietai būdingais aspektais.

1.20. Objekto architektūros kokybė laikoma pasiekta, jeigu visų kriterijų kokybės reikalavimai pasiekti visiškai ar pakankamai visiškai.

1.21. Vyriausiojo rajono architekto sprendimu, esant poreikiui ir (arba) sudėtinga, svarbi situacija, bei objektas, konkursinis projektas, tokiu atveju objektas gali būti vertinamas pagal konkrečiam projektui parengtus kriterijus ir jų vertinimo aspektus iš anksto apie tai informavus „procese“ dalyvaujančias puses.

1.22. Galutiniai sprendimai, dėl papildomų architektūrinės kokybės kriterijų, jų vertinimo aspektų, aspektų vertinimui taikomų klausimų, turi būti motyvuotai pagrįsti savivaldybės

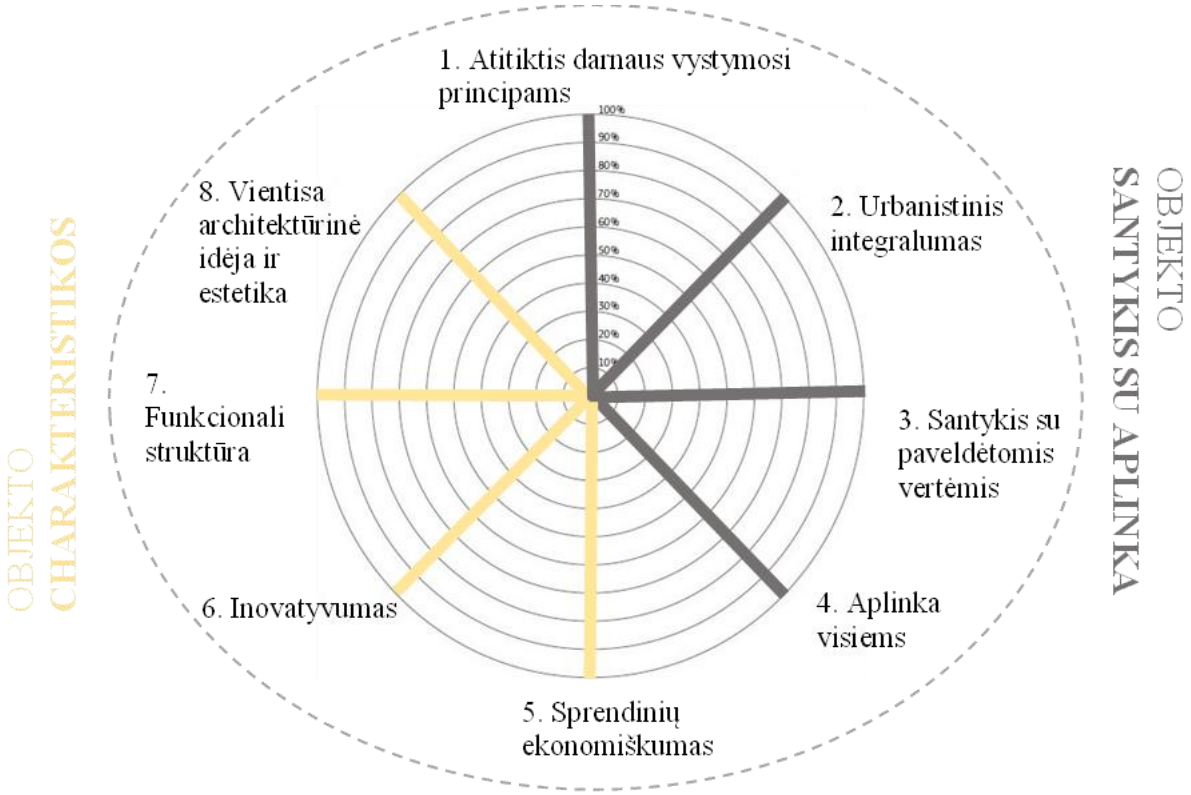
vadovybės, teritorijų planavimo ir architektūros skyriaus, vyriausiojo architekto, nusistatytais deklaruojamais tikslais ir nuostatomis bei rajono ir tos konkrečios vietos matymu ir vizija.

Savivaldybė, kaip institucija įsipareigojusi galutiniam naudos gavėjui – vietos gyventojui, atsakinga už čia gyvenančius žmones, atstovaujanti ir ginanti jų interesus, turi prievolę ir įsipareigojimą saugoti ir puoselėti (bent jau nepabloginti esamos) rajono gyventojų gyvenimo kokybę, tokiu būdu užtikrindama viešojo intereso viršenybės principą.

Architektūros kokybės vertinimo metodikos
taikymo Švenčionių rajono savivaldybės
teritorijoje gairių
3 priedas

SPINDULINĖ ATITIKTIES ARCHITEKTŪROS KOKYBEI DIAGRAMA

1. Spindulinės atitikties architektūros kokybei diagramos struktūra:

2. Šioje diagramoje:

2.1. objektas – vertinamas architektūros objektas, kuriam taikoma Architektūros kokybės vertinimo metodika;

2.2. kriterijai – aštuoni architektūros kokybės vertinimo kriterijai – atitiktis darnaus vystymosi principams, urbanistinis integralumas, santykis su paveldėtomis vertėmis, aplinka visiems, sprendinių ekonomiškumas, inovatyvumas, funkcionali struktūra, vientisa architektūrinė idėja ir estetika, pagal kuriuos nustatoma, ar pasiekta architektūros kokybė.

_____

Architektūros kokybės vertinimo metodikos
taikymo Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje gairių
4 priedas

OBJEKTO KRITERIJAUS ASPEKTŲ BEI KRITERIJŲ ĮVERTINIMO REZULTATŲ SKAIČIAVIMO, KRITERIJŲ ĮVERTINIMŲ PAGRINDIMO LENTELĖ

Vertinamas objektas: .....

1 lentelė. Objekto kriterijaus aspektų bei kriterijų įvertinimas

	Kriterijaus pavadinimas; Kriterijaus vertinimo aspektai:	Klausimai ir juos patikslinantys klausimai kriterijaus aspektams įvertinti:	*Aspektų įvertinimas ir komentaras (jei reikia):*	*Įvertinimas proc.:*
1.	**Atitiktis darnaus vystymosi principams,** (ar išsprendžia tos vietos (aplinkos) problemą ir sukuria aplinkai ir žmonėms pridėtinę vertę).			
		1.1. Ar objekto sprendiniai grindžiami atsakingo žemės naudojimo ir užstatymo intensyvumo principais?		
		1.1.1. Ar objektas vystomas jau urbanizuotoje teritorijoje?		

		1.1.2. Ar objekto sklypo užstatymo intensyvumas dera su aplinkinio užstatymo rodikliais? (ar neviršijamas kvartalui būdingas rodiklis – toks užstatymo intensyvumas, kurio nesiekia, pvz.: 75 proc. sklypų nagrinėjame kvartale).		
		1.1.3. Ar objekto UI rodiklis tinkamas teritorijos potencialui, nustatytam TPD? (ar miestų centro teritorijoje nenumatomas pernelyg intensyvus užstatymas).		
		1.2. Ar naudojamos vietinės ar vietoje pagamintos medžiagos?		
		1.3. Ar projektuojant objektą atsižvelgta į penkis esminius tvarumo principus: atsisakyti, mažinti, remontuoti, pakartotinai naudoti ir perdirbti? angl. refuse, reduce, repair, reuse, recycle).		
		1.4. Ar atsižvelgta į prisitaikymo prie klimato kaitos, klimato apsaugos ir anglies dioksido poveikio neutralumo aspektus?		
		1.4.1. Ar objekto sklype tvariai naudojamas lietaus vanduo?		
		1.4.2. Ar numatytas savivaldybės nustatytus kriterijus atitinkantis (teisės aktuose nustatytus minimalius parametrus papildantis) stogų, vertikalusis, sklypo neužstatytų erdvių želdinimas? Pvz.: tam tikrose miestų zonose, kur trūksta želdynų tai gali būti naudojama kaip papildoma miestų ekosistemą gerinanti priemonė).		
		1.4.3. Ar planuojamas pakankamas, savivaldybės nustatytus kriterijus atitinkantis, želdinių (medžių ir krūmų) lajomis dengiamas plotas? (vertinamos išliekančių medžių ir krūmų lajos, sodinamų krūmų laja vertinama 5 metų perspektyvoje, sodinamų medžių – 10 metų perspektyvoje).		
		1.4.4. Ar projektuojama tik tiek kietųjų dangų, kiek būtina?		
		1.4.5. Ar automobilių stovėjimo aikštelės apželdintos ir kaip tvarkomos lietaus nuotekos nuo jų?		
		1.4.6. Ar eismo organizacijos sprendiniuose vadovaujamasi prioritetų seka: pėsčiasis > dviratis > viešasis transportas > automobilis?		
		1.4.7. Ar pateiktas projektas atitinka savivaldybės patvirtintas dviračių infrastruktūros įrengimo rekomendacijas? (rekomendacijos dviračių takų dangai, skerspjūvio elementams, dviračių stovėjimo vietų skaičiui,		

		išdėstymui, stovėjimo vietose reikalingai infrastruktūrai - pompa, krovimo stotelė ir pan.).		
		1.4.8. Ar taikomi automobilių stovėjimo vietų skaičiaus mažinimo koeficientai (jeigu nustatyti)?		
		1.4.9. Ar neprojektuojamas perteklinis automobilių stovėjimo vietų skaičius?		
		1.5. Ar objekte numatyta išsaugoti gamtos vertybes? Ar įtraukiami gamta paremti sprendimai ? (angl. *nature – based solutions*)*?*		
		1.5.1. Ar išsaugomas natūralus gamtinio karkaso tinkliškumas, junglumas ir jo elementų natūralumas?		
		1.5.2. Ar saugomi ir puoselėjami kraštovaizdžio elementai (reljefas, želdynai, želdiniai, vandens telkiniai)?		
		1.5.3. Ar išsaugomi esami visi ir ypatingai vertingi medžiai?		
		1.5.4. Ar užtikrinama išsaugomų medžių technologinė apsauga statybos metu (saugomas visas šaknyno plotas, numatytos reikalingos arboristinės priemonės)?		
		1.5.5. Ar kertami visi ir ypatingai saugotini medžiai atsodinami pagal savivaldybės nustatytus kriterijus? (atskirose miesto dalyse gali būti nustatytos skirtingos kertamų medžių atsodinimo rekomendacijos – atsodinamų diametrų skaičius ar pan.).		
		1.5.6. Ar projekte numatytas želdinimas įgyvendintas ir tinkamai prižiūrimas pastato eksploatacijos metu (vertinama pastatų naudojimo patikrinimo metu) ?		
		1.6. Ar objekto sprendiniais skatinama biologinė įvairovė (genetinė, rūšių ir ekosistemų)?		
		1.6.1. Ar planuojamas 3 sluoksnių želdinimas (žolė, krūmai, medžiai)?		
		1.6.2. Ar užtikrinama vietinių želdinių rūšių apsauga pagal savivaldybės patvirtintus kriterijus? (viešosiose erdvėse ir visuomenei prieinamose sklypų dalyse rekomenduojama sodinti ne mažiau nei 80 proc. vietinių rūšių augalų).		
		1.6.3. Ar viešai prieinamose erdvėse kuriama želdinių rūšinė įvairovė atitinka savivaldybės patvirtintus kriterijus?		

		1.7. Ar įgyvendinant objektą vengiama taršos?		
		1.7.1**.** Jei objektui reikalingos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ), ar jos išeina iš žemės sklypo ribų?		
		1.7.2. Ar objektas prijungiamas prie miesto vandentiekio ir buitinių nuotekų tinklų?		
		1.7.3. Ar objektas prijungiamas prie centralizuotų šildymo tinklų?		
		1.8. Ar objekto sprendiniais skatinamos tvarios gyvenimo sąlygos ir didinama socialinė atsakomybė kuriant kokybiškas, gyvenamąsias erdves, teritorijas atsižvelgiant į tos vietos/vietovės (bendruomenės) susiformavusias tradicijas (papročius)?		
		1.8.1. Ar urbanistiniais elementais (statiniai) ir kraštovaizdžio elementais (želdynai, sklypo plano sprendiniai) viešos erdvės atskirtos nuo privačių?		
		1.8.2. Ar naujas objektas kuria galimybes atsirasti teritorijoje trūkstamoms funkcijoms (socialinės, komercinėms paslaugoms, darbo vietoms, būstui ir pan.)?		
		1.8.3. Ar keičiant patalpų paskirtį į gyvenamąją prisidedama prie savivaldybės patvirtintose rekomendacijose nustatyto viešųjų erdvių želdinimo? (esant želdynų trūkumui atskirose miesto dalyse numatomas objekto stogų, vertikalus želdinimas, medžių ir/ar krūmų sodinimas sklype ar viešosiose erdvėse).		
		1.8.4. Ar keičiant patalpų paskirtį į gyvenamąją prisidedama prie savivaldybės patvirtintose rekomendacijose nustatyto infrastruktūros įrengimo (gerinimo)? (vaikų žaidimo aikštelių įrengimas sklype ar viešosiose erdvėse).		
	Kriterijaus įgyvendinta *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			
2.	**Urbanistinis integralumas,**			

	(ar dera prie užstatytos aplinkos ir vietos kraštovaizdžio) (Genijus Loci).			
		2.1. Ar objekto sprendiniai dera prie esamos sklypų ir (ar) kvartalų struktūros?		
		2.1.1. Ar naujų elementų užstatymo tipologija atitinka teritorijai būdingus požymius?		
		2.1.2. Ar naujo objekto formuojamų viešų erdvių (gatvių, skverų, aikščių) parametrai atitinka teritorijai būdingus požymius?		
		2.1.3. Ar atstumai nuo projektuojamų naujų objektų iki sklypo ribų atitinka teritorijai būdingus principus (abu sklypai turi turėti vienodas vystymo galimybes)? (vertinamas atstumas nuo langų iki kaimyninio sklypo ribos - ar kaimyniniame sklype neužkertama galimybė pastatyti pastatą tokiu pat atstumu nuo šios ribos).		
		2.1.4. Ar nauji sklypo plano elementai (atraminės sienutės, privažiavimai, automobilių stovėjimo aikštelės) nedaro esminės neigiamos įtakos gretimo sklypo vystymo galimybėms?		
		2.1.5. Ar formuojamų kvartalų dydis nėra perteklinis ir ar yra patrauklus vaikštomumui?		
		2.1.6. Ar neformuojami atskirtį kuriantys ir vaikštomumą mažinantys akligatviai, jei tai nesumažina gyvenimo kokybės kriterijaus?		
		2.2. Ar objekto sprendiniai pritaikomi prie esamo gatvių, dviračių ir (ar) pėsčiųjų takų tinklo?		
		2.2.1. Ar projektu saugomi, kuriami nauji ryšiai su aplinka? (vertinamos esamos ir planuojamos autotransporto, pėsčiųjų bei dviračių judėjimo, žaliosios jungtys, darnaus judumo galimybės ir kita).		
		2.2.2. Ar objekto sprendiniais projektuojamos dangos vertikaliniame plane sklandžiai sujungiamos su aplinkinės teritorijos dangomis?		
		2.2.3. Ar patekimui į pastatą bei sklypo reljefo formavimui reikalingi elementai (laiptai, pandusai, turėklai, atraminės sienelės) netrukdo pėstiesiems ir dviratininkams?		

		2.2.4. Ar įvažiavimas į automobilių stovėjimo aikštelę netrukdo pėstiesiems ir dviratininkams?		
		2.3. Ar objekto sprendiniai darniai įsilieja į viešųjų urbanistinių erdvių (aikščių, skverų, parkų ir t. t.) sistemą?		
		2.3.1. Ar perimetrinio ir jam gimininго užstatymo pirmųjų aukštų erdvės prie gatvių ir viešų erdvių pritaikomos įvairioms funkcijoms?		
		2.3.2. Ar perimetrinio ir jam gimininго užstatymo pirmųjų aukštų patalpų aukštis tinkamas erdvės prie gatvių ir viešų erdvių pritaikomos įvairioms funkcijoms?		
		2.4. Ar objekto sprendiniai atitinka urbanistinio konteksto užstatymo tipą (-us) (morfotipus)?		
		2.4.1. Ar naujų elementų užstatymo tipologija atitinka teritorijai būdingus požymius?		
		2.5. Ar objekto užstatymo tankis, intensyvumo rodikliai dera su aplinkinio užstatymo rodikliais?		
		2.5.1. Ar objekto sklypo užstatymo tankis neviršija nagrinėjam kvartalui būdingo rodiklio? (būdingas rodiklis – tas, kurio UT neviršija pvz.: *dviejų trečiųjų dalių* sklypų nagrinėjame kvartale).		
		2.5.2. Ar objekto sklypo užstatymo intensyvumas neviršija nagrinėjam kvartalui būdingo rodiklio? (būdingas rodiklis – tas, kurio UI neviršija pvz.: *dviejų trečiųjų dalių* sklypų nagrinėjame kvartale).		
		2.6. Ar objekto sprendiniai dera su esamo užstatymo aukščiu (ar objekto sprendiniais siūlomas foninio aukščio užstatymas, ar siūloma dominantė (tūrinė arba vertikali); jei projektuojamas objektas yra dominantė, ar ji dera su jau esančiomis, ir kita)?		
		2.6.1. Ar objekto aukštingumas (aukštis metrais ir/ar aukštų skaičius) neviršija foninio užstatymo? (foninis užstatymas – tas, kurio FU neviršija pvz.: *dviejų trečiųjų dalių* teritorijos šiuo metu faktiškai užstatyto ploto).		
		2.7. Ar objekto sprendiniai dera su vietos (gatvės, kvartalo, rajono, miesto) perspektyvomis, panoramomis ir siluetais?		
		2.7.1. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos lokalioms perspektyvoms, panoramoms, siluetams?		

		2.8. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos esamiems vizualiniams ryšiams tarp viešųjų urbanistinių erdvių ir vertikaliųjų akcentų, charakteringoms ir reikšmingoms apžvalgos vietoms?		
		2.8.1. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos esamiems vizualiniams ryšiams tarp viešųjų urbanistinių erdvių ir vertikaliųjų akcentų, panoramoms nuo reikšmingų (nustatytų TPD) ir charakteringų miesto savitumą formuojančių apžvalgos taškų ar ašių?		
	Kriterijaus įgyvendinta: *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			
3.	**Santykis su paveldėtomis vertėmis** (nekilnojamojo turto paveldo išsaugojimas, ar daro įtaką miesto panoramai (aukštuminių ir (ar) didesnio tūrio pastatų bei statinių atveju).			
		3.1. Ar įvertinta vietovės istorinė urbanistinė raida, ar susipažinta su išlikusiu kultūros paveldu, ar šios žinios ir informacija daro įtaką objekto sprendiniams?		
		3.1.1. Ar atlikti reikiami tyrimai ir jų rezultatai atpažįstami objekto architektūrinėje raiškoje?		
		3.2. Ar numatomi objekto sprendiniai, išraiška atitinka tarptautinius (ginančius mūsų tautos identitetą) ir šalies kultūros paveldo standartus, principus ir teisinę bazę, ar išsaugomi kultūros paveldo objektai, jų vertingosios savybės?		
		3.2.1. Vertinama teisės aktų nustatyta tvarka.		
		3.3. Ar vertinamų kompleksų, statinių, sklypų, kvartalų, teritorijų sprendiniais papildoma, formuojama ar performuojama urbanistinė struktūra?		

		3.3.1. Ar esama urbanistinė struktūra išsaugoma ją papildant, ar visiškai performuojama?		
		3.4. Ar objekto sprendiniai stiprina ir išlaiko paveldo, kraštovaizdžio autentiškumą ir vientisumą?		
		3.4.1. Ar objekto sprendiniai nedaro neigiamos įtakos paveldo objekto apžvalgai svarbioms perspektyvoms, panoramoms, siluetams?		
		3.5. Ar ateities kartos ir toliau galės naudotis visu kultūros paveldu, ar numatyta kultūros paveldo objektą įveiklinti ir aktualizuoti, ar jis pritaikytas viešajam pažinimui ir (ar) pažinimui jį naudojant?		
		3.5.1. Ar kultūros paveldas įveiklinamas (pritaikomas)?		
		3.6. Ar užtikrinama kultūros paveldo ir naujų elementų pusiausvyra, darna ir (arba) sklandus ryšys, ar objektas darniai įsilieja į esamą urbanistinę struktūrą?		
		3.6.1. Ar nauji elementai neužgožia kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių?		
		3.6.2. Ar naujų elementų užstatymo tipologija atitinka teritorijai būdingus požymius?		
		3.7. Ar pirmenybė teikiama ne naujai statybai, o tęstiniam ir (arba) pritaikomajam pakartotiniam pastatų naudojimui ir tinkamai jų priežiūrai?		
		3.7.1. Ar išsaugojami, panaudojami esami pastatai ar kiti elementai?		
		3.8. Ar objekto sprendiniai leidžia atpažinti teritorijos, objekto raidos etapus (architektūros stilius, laikotarpius), atskirti pirminius ir šiuolaikinius elementus; ar nauji sprendiniai šiuolaikiški, ar projektuojami nauji pastatai netinkamai neatkartoja buvusių ?		
		3.8.1. Koks yra naujų elementų architektūrinės raiškos santykis su kultūros paveldo objektu?		
	Kriterijaus įgyvendinta: *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			
4.	**Aplinka visiems,**			

	(ar nepablogina esamos situacijos (konforto sąlygų) esamai aplinkai ir žmonėms).			
		4.1. Ar objektų sprendiniais užkertamas kelias invazinei (t.y. išskyrus susiklosčiusiai vietos bendruomenės) segregacijai, gentrifikacijai ir formuotis vietovėje getams?		
		4.1.1. Ar neformuojamos „uždaros zonos“ (angl. - „gated communities“) – teritorijos, kurios yra didesnės nei pvz. 1 ha ir kurių neįmanoma perkirsti?		
		4.2. Ar įgyvendinant objektą kuriamos patrauklios ir patogios žmonėms bendrauti privačios ir viešosios erdvės?		
		4.2.1. Ar projektuojamos lauko erdvės (vaikų žaidimo, sporto, poilsio, kt.) kokybiškos, joms parinktos tinkamos vietos sklype, numatyti racionalūs ryšiai su pastatu ir aplinka?		
		4.2.2. Ar projektuojamos lauko terasos būstams pirmajame aukšte?		
		4.2.3. Ar įveiklinami plokšti pastatų stogai?		
		4.3. Ar objektas skatina bendrą atsakomybę ir už privačias, ir už viešąsias erdves?		
		4.3.1. Ar urbanistiniais elementais (statiniai) ir kraštovaizdžio elementais (želdynai, sklypo plano sprendiniai) viešos erdvės atskirtos nuo privačių?		
		4.3.2. Ar pastato pirmasis aukštas turi funkcinį kontaktą su greta esančiomis viešosiomis erdvėmis?		
		4.3.3. Ar vykdytos papildomos savivaldybės rekomenduojamos visuomenės informavimo, visuomenės nuomonės identifikavimo priemonės?		
		4.3.4. Ar viešai naudojamų erdvių pertvarkymo sprendiniai buvo išbandyti laikinomis (taktinio urbanizmo, vietokūros) priemonėmis?		
		4.4. Ar objektas yra greitai ir lengvai pasiekiamas viešuoju transportu?		
		4.4.1. Ar objektas yra viešojo transporto pasiekiamumo pėsčiomis zonoje?		

		4.5. Ar objekto aplinka projektuojama ir planuojama taip, kad būtų galima judėti be kliūčių?		
		4.5.1. Ar objekto aplinkoje taikomi universalaus dizaino principai? (vertinamas žmonėms su spec. poreikiais skirtų automobilių stovėjimo vietų skaičius, vieta nuo įėjimo į pastatą; sklypo sprendinių patogumas judėti žmonėms su specialiaisiais poreikiais – ryšiai sklypo viduje ir su aplinkine teritorija).		
		4.6. Ar objekto viduje visi galės judėti be kliūčių?		
		4.6.1. Vertinama tikrinant atitikimą teisės aktams.		
		4.7. Ar vertinamame objekte bus galima orientuotis intuityviai; ar reikiama informacija suvokiama ir juntama?		
		4.7.1. Ar sklypo planas, urbanistinio objekto viešų erdvių struktūra aiški ir neklaidinanti? (ar pirmą kartą šioje vietoje esantis žmogus intuityviai suprastų, kur jam reikia eiti, nepasiklystų). 4.7.2. . Ar architektūrinė raiška padeda intuityviai suvokti patekimų į viešą pastatą vietas? (ar pirmą kartą šioje vietoje esantis žmogus intuityviai suprastų, kur yra įėjimas į viešos funkcijos pastatą).		
		4.8. Ar projektuojant ir planuojant atsižvelgta žmogaus mastelį; ar funkcinė įranga ergonomiška?		
		4.8.1 Ar viešai prieinamų erdvių funkcinė įranga atitinka savivaldybės nustatytus kriterijus ir standartus?		
	Kriterijaus įgyvendinta: *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			
5.	**Sprendinių ekonomiškumas,** (sprendinių racionalumas, išliekamoji vertė (ar pastatas patvarus, ilgaamžiškas).			

		5.1. Ar pasirinktos kokybiškos statybos medžiagos ir ar taikomi tinkami techniniai sprendimai, kuriais siekiama užtikrinti, kad statinys bus veiksmingai naudojamas visą ekonomiškai pagrįstą naudojimo laiką?		
		5.2. Ar statybinių medžiagų ir metodų gyvavimo ciklas ilgas, todėl mažesnės priežiūros išlaidos, ar dėl to vietos vertė tokia pati ar didėja?		
		5.3. Ar, vertinant iš ilgalaikės perspektyvos, viešieji ir privatūs ištekliai buvo panaudoti geriausiai ar tik siekiant trumpalaikės naudos?		
		5.3.1. Ar objekto funkcionavimo užtikrinimas nereikalaus sukurti perteklinės (nenumatytos teritorijų planavimo dokumentuose) viešosios infrastruktūros?		
		5.4. Ar objekto vieta yra ekonomiškai perspektyvi tolesnei plėtrai?		
		5.5. Ar objekto sprendiniai padidina vietos ilgalaikį patrauklumą gyvenimo, darbo, laisvalaikio ir (arba) turizmo erdvės atžvilgiu, nes šalia yra įvairių išteklių, įrenginių ir (arba) viešųjų paslaugų?		
		5.5.1. Ar objektas kuria patrauklumą teritorijai – atneša trūkstamas paslaugas, darbo vietas, būstą ten, kur jų trūksta?		
		5.6. Ar objekto planavimo ir projektavimo sprendinių, statybos ir eksploatavimo ekonomiškumas padidina vietos aukštesnės kokybės pasiekimo galimybes?		
		5.7. Ar panaudojama esama ir (ar) kuriama nauja socialinė ir inžinerinė infrastruktūra?		
		5.7.1. Ar objektas projektuojamas teritorijoje, kurioje išvystyta socialinė, paslaugų infrastruktūra?		
		5.8. Ar vietos nuosavybės ir (arba) investavimo modeliais prisidedama prie gyvybingų (bet ne mišrių) rajonų kūrimo?		
	Kriterijaus įgyvendinta: *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			
6.	**Inovatyvumas,** (ar turi pagrįstų ambicijų**).**			
		6.1. Ar objekto sprendiniai apima eksperimentinius metodus?		

		6.2. Ar objekte taikomi nauji architektūriniai, urbanistiniai ar (ir) kraštovaizdžio sprendiniai?		
		6.3. Ar taikomi nauji sprendiniai draugiški aplinkai?		
		6.4. Ar objekte numatyta taikyti naujas technologijas ir (ar) naudoti naujas tvarias medžiagas?		
		6.5. Ar naujos technologijos išbandytos ir patikimos?		
		6.6. Ar naujų technologijų taikymas ir (ar) medžiagų naudojimas padės taupyti energiją kompleksiškai ilgalaike prasme?		
		6.7. Ar objekte diegiami inovatyvūs sprendiniai ir ar technologijos padės kurti aukštos kokybės gyvenamąją aplinką visiems?		
		6.8. Ar objekte diegiami inovatyvūs sprendiniai ir ar technologijos atspindi logiškas ir tvarias (laiko išbandytas) laikotarpio vertybes?		
	Kriterijaus įgyvendinta: *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			
7.	**Funkcionali struktūra,** (funkcionalios pastato struktūros kūrimas, ar tinkamai atliktas objekto paskirties ir vietos pagrindimas (įtaka aplinkai ir sąlygoms), siekiant įsitikinti konkretaus objekto įtaką konkrečiai vietai; Statybos ir kuriamos aplinkos kokybė, (ar atsiriboja nuo dviprasmiško „pasinaudojimo spragomis“ įstatymuose			

	(akivaizdus statytojo interesas negali daryti įtaką sprendiniams).			
		7.1. Ar pasirinkti nuosavybės ir (arba) investicijų modeliai užtikrins vietos (neliečiant susiformavusių gyvenąmųjų erdvių) gyvybingumą ir daugiafunkciškumą?		
		7.2. Reikšmingiausi ir ilgiausiai išliekantys struktūros elementai yra suplanuota vietovė ir jos sąsaja su esamais judėjimo srautais, sklypais ir kvartalais. Ar šie sprendimai yra apgalvoti ir racionalūs?		
		7.2.1. Ar projektu saugomi, kuriami nauji platesniame urbanistiniame kontekste veikiantys ryšiai? (vertinamos esamos ir planuojamos autotransporto, pėsčiųjų ir dviračių judėjimo, žaliosios jungtys, darnaus judumo galimybės).		
		7.3. Ar yra lengvai pasiekiamų kokybiškų atvirų urbanistinių ir žaliųjų erdvių?		
		7.3.1. Ar užtikrinamas želdynų pasiekiamumas pagal galiojančius normatyvus?		
		7.4. Ar vieta lengvai pasiekiama visiems ir ar patogi visoms transporto priemonėms?		
		7.4.1. Ar aiški ir logiška eismo judėjimo logistikos struktūra bei schema?		
		7.4.2 Ar dangos (medžiagos, piešinys) akcentuoja pėsčiųjų prioritetą D ir žemesnės kategorijos gatvėse bei sklypo plane?		
		7.4.3. Ar projektuojama dviračiams ir kitam jiems prilygintam transportui reikalinga infrastruktūra?		
		7.4.4. Ar projektuojami infrastruktūros elementai tinkami privažiuoti viešajam, aptarnaujančiam ir spec. tarnybų transportui?		
		7.4.5. Ar yra galimybės lankytojui palikti automobilį pačiame objekte arba ne toliau nei 300m nuo objekto, viešoje automobilių stovėjimo aikštelėje ar stovėjimo vietoje gatvėje?		
		7.4.6. Kaip organizuojamas automobilių stovėjimas sklype?		

		7.5. Ar objektas atitinka paskirtį ir yra pritaikytas konkrečiai funkcijai? Ar atsižvelgiama į visų vartotojų poreikius, siekius ir veiklą?		
		7.5.1. Ar numatyta visa faktinei pastato paskirčiai reikalinga infrastruktūra? (automobilių ir dviračių stovėjimo vietos, želdynai, vaikų žaidimo aikštelės, sporto aikštelės ir panašiai).		
		7.5.2. Ar pastatas faktiškai suprojektuotas tai paskirčiai, kuri deklaruojama?		
		7.5.3. Ar objektas eksploatuojamas pagal projekte numatytą paskirtį?		
		7.6. Ar objektas atitinka sveiko gyvenimo būdo ir aplinkos pricipus dizaino, medžiagų, šviesos, oro, triukšmo ir kitais atžvilgiais?		
		7.6.1. Vertinama tikrinant atitikimą teisės aktams.		
		7.7. Ar objektas saugus dizaino, medžiagų, šviesos, oro, triukšmo ir kitais atžvilgiais?		
		7.7.1. Vertinama tikrinant atitikimą teisės aktams.		
		7.8. Ar objekto sprendinius bus galima pritaikyti prie kintančių sąlygų ir poreikių išsaugant pagrindines jo savybes ir vertybes?		
		7.9. Ar objekto sprendiniai leidžia lengvai transformuoti statinio vidaus erdves, pritaikyti jas kitoms funkcijoms, atsiradus naujiems poreikiams ar technologijoms?		
		7.9.1. Ar perimetrinio ir jam giminingo užstatymo pirmųjų aukštų erdvės prie gatvių ir viešų erdvių pritaikomos įvairioms funkcijoms?		
		7.9.2. Ar, vadovaujantis savivaldybės rekomendacijomis, projektuojamos slėptuvės, priedangos arba padidinto saugumo patalpos?		
		7.10.(p10). Ar su objekto atsiradimu padidėja statybos ir kuriamos aplinkos kokybė (ergonomiškumas), ilgaamžiškumas?		
		7.10.1.(P10). Ar bus užtikrinti bendri interesai, kurių reikia laikytis planuojant ir statant pastatus, kad deramai atsižvelgiant į gamtines ir kultūrines vertybes, planavimas turi skatinti siekti apgalvotos struktūros ir estetiškai patrauklaus dizaino užstatymo vietovėse, žaliosiose juostose, komunikacijų trasose bei kituose statiniuose.		

		7.10.2.(P10). Ar dėmesys sutelkiamas į socialines problemas, pavyzdžiui, didmiesčių tankėjimą ir atitinkamai kaimo vietovių ar mažesnių miestelių tuštėjimą, mokyklų, ligoninių projektavimą, infrastruktūros gerinimą, kliento, architekto bei statytojo sutelktį, tvariąją plėtrą ir pan.		
		7.10.3.(P10). Ar nėra sumenkinta estetikos svarba ir ar nepasikliauname vien racionalumu (jis nėra vienintelis pažangos rodiklis). Ar pagalvota apie tai, kaip suderinti racionalumą su estetika. Ar yra prielaida puoselėti estetines architektūrinio dizaino ir statybų vertybes, kūrybiškumą, novatoriškumą bei etosą, kuris populiarintų grožį, naujoves bei tvarumą.		
		7.10.4.(P10). Ar užtikrinti esminiai kokybiškos architektūros reikalavimai, t. y. grožis, tvirtumas ir patogumas. Ar architektūra yra patraukli, estetiška ir kokybiška,. Ar jos estetiką kuria kompozicija, forma, mastelis bei tekstūra.		
		7.10.5.(P10). Ar statyba atitinka architektonikos kokybės principus, pagal kuriuos pastatai turi būti kuriami pasitelkiant subalansuotus funkcinį, estetinį, socialinį, kultūrinį, technologinį ir ekonominį statybos aspektus, taip pat kliento ir viešąjį interesą, pabrėžiant individualią gamtos ir urbanistinio kraštovaizdžio tapatybę, įtraukiant jį į kultūrinę aplinką, taip praturtinant ir sukuriant kokybišką gyvenamąją erdvę.		
		7.10.6.(P10). Ar įvertinti tokie kriterijai, kaip kontekstas, mastelis, statinio forma, tankumas, ištekliai, energija ir vandens naudojimo efektyvumas, kraštovaizdis, patogumai, saugumas, socialinis aspektas ir būsto įperkamumas bei estetika.		
		7.10.7.(P10). Ar deramai įvertinta estetikos kokybė vidaus dizainą ir struktūrą atspindinčios pastato elementų, tekstūros, medžiagų bei spalvų kompozicijose.		
		7.10.8.(P10). Ar estetika reaguoja į aplinką ir kontekstą, ypač į vertinguosius gatvės vaizdo elementus. Jeigu kalbama apie teritoriją, kuri bus keičiama, čia statomų objektų estetika turėtų atitikti trokštamą vietos ateities charakterį.		
		7.10.9.(P10). Ar jeigu būstui skirtas pastatas suprojektuotas taip, kad gali būti išparduotas dalimis (neturi bendrų patalpų ar pagal funkciją reikalingos aptarnavimo infrastruktūros).		

		7.10.9.1.(P10). neleidžiama viršyti gyvenamajai paskirčiai nustatytų užstatymo intensyvumo ir kitų rodiklių;		
		7.10.9.2.(P10). nepaisant būsto pavadinimo, reikalaujama įrengti visą pastatui reikalingą viešąją infrastruktūrą – želdynus, vaikų žaidimo ir sporto aikšteles, automobilių stovėjimo aikšteles pagal gyvenamiesiems pastatams taikomas normas.		
		7.10.10.(P10). Ar priemiesčiuose, planuojant daugiau nei du būstus sklype, maksimalus galimas būstų skaičius sklype nustatomas skaičiuojant vienam būstui tenkančios sklypo dalies plotą, kuris turi būti ne mažesnis, nei būdinga kvartalui, kuriame numatoma statyba.		
		7.10.11.(P10). Saugomas, neužgožiamas, neardomas ir architektūrinėmis priemonėmis pabrėžiamas susiformavęs kraštovaizdis – reljefas, želdynai ir želdiniai.		
		7.10.11.1.(P10). Numatant saugomų medžių kirtimą, taikomas adekvatus kompensavimas (kertamo medžio diametras kompensuojamas tokia pat sodinamų medžių diametrų suma.		
		7.10.11.2.(P10). Jeigu keičiant patalpų paskirtį nėra galimybės sklype įrengti reikiamo želdynų ploto, jis įrengiamas ant perdangų ar stogų. Nesant tokios galimybės, kompensuojama už naujai sukuriamo būsto ploto (pvz.: 15 kv.m.) vienu naujai sodinamu medžiu (ne mažesnio nei 8 cm kamieno diametro) gatvių alėjose ar viešuosiuose želdynuose.		
	Kriterijaus įgyvendinta: *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			
8.	**Vientisa architektūrinė idėja ir estetika,** (ar pastatas ir (ar) formuojama erdvė estetiškai harmoninga, ar vientisa architektūrinė idėja bendra visam kompleksui).			

	Estetika, (ar pastatas/objektas „emocianalus“, ar vizualiai gerai atrodo, ar kelia pasigerėjimą, ar skatina bendruomenišką pasididžiavimą).			
		8.1. Ar objektas turi vientisą architektūrinę idėją ir ar žiūrovas gali ją suvokti, ar ji suvokiama lengvai (intuityviai)?		
		8.2. Ar objektas papildo, kuria vietos identitetą ir įvaizdį ir yra kuo nors reikšmingas?		
		8.2.1. Ar projektuojamo, rekonstruojamo, remontuojamo ar renovuojamo pastato architektūros kokybė atitinka miesto daliai keliamus kokybės reikalavimus? (rekomendacijos pastatų renovacijai; reikalavimai gatvių fasadams dėl ventiliacijos, šildymo ir vėsinimo įrangos išdėstymo ir pan.) - pateikiamos nuorodos į savivaldybės dokumentus.		
		8.3. Ar objekto sprendiniai skatina gyventojo, vartotojo priklausomumo vietai jausmą?		
		8.4. Ar objekto architektūrinė išraiška atspindi jo paskirtį ir vaidmenį miesto aplinkoje?		
		8.4.1. Ar objekto architektūrinė išraiška atitinka jo faktinę paskirtį?		
		8.4.2. Ar pastato architektūrinė raiška, pastato fasado elementai atliepia viešų erdvių struktūros ypatybes? (ar pabrėžiamas kampas, perspektyvą uždaranti fasado dalis, skaidrus pirmasis aukštas palei viešas erdves ir pan.).		
		8.5. Ar objekto sprendiniai kuria palankų meninį santykį su aplinka (kontrastas; pusiausvyra; proporcijos; atkartojimas; judesys; mastelis; skaidrumas, nepermatomumas; atvirumas, uždarumas; autentiškumas ir kita)?		
		8.6. Ar kuriamos formos yra proporcingos, tai yra ar apmąstytas objekto elementų aukščio ir pločio, masės ir tuštumos santykis, horizontalių ir vertikalių elementų santykis ir kita?		

		8.6.1. Ar išsaugoma rekonstruojamo ar renovuojamo pastato kompozicinė darna?		
		8.7. Ar apmąstytos detalės – medžiagiškumas, elementai, spalva?		
		8.7.1. Ar naudojamos tarpusavyje derančios, architektūrinę idėją pabrėžiančios spalvos, faktūros, medžiagos?		
		8.7.2. Ar pastato eksploatacijos/paprastojo ir kapitalinio remonto metu įrengiamos detalės (ventiliacijos angos, rekuperatoriai, kondicionieriai ir pan.) nedarko fasado kompozicijos?		
		8.8. Ar siūlomi sprendiniai yra šiuolaikiški, bet tvarūs laike bei logiški ir atspindi laikotarpį, stilių ?		
		8.8.1. Ar siūlomi sprendiniai yra šiuolaikiški, bet tvarūs laike bei logiški ir atspindi laikotarpį, stilių ir iš esmės sukuria neginčijamą pridėtinę vertę tai vietai ir jos bendruomenei?		
		8.9.(P9). Ar objekto/pastato architektūra ir dizainas yra emocianalus, ar pastatas šioje vietoje yra tinkamas?		
		8.9.1.(P9). Ar pagrindinis dėmesys skiriamas ne tik estetinėms architektūros ypatybėms, bet ir tam, kaip ji padeda kurti geresnį gyvenimą visiems, nepriklausomai nuo socialinės ar finansinės padėties.		
		8.9.2.(P9). Ar architektūra apima visą žmonių sukurtą aplinką: statinius, infrastruktūrą, lauko erdves ir kraštovaizdį.		
		8.9.3.(P9). Ar architektūra susijusi su individualiais pastatais bei jų kompleksais, ar ji kalba apie lokalią vietą, ar ir kitas apgyvendintas teritorijas ir kraštovaizdžius kaip visumą.		
		8.9.4.(P9). Ar atspindi pagrindines estetikos sąvokų sampratas: grožį, bjaurumą, pakylėtumą, prakilnumą, eleganciją; skonį, kritiką, dailę; kontempliaciją, jausmingumą, žavėjimąsi.		
		8.9.5.(P9). Ar estetikos aspektas slypi kone kiekviename architektūros objekto lygmenyje: pradedant funkcija, forma, konstrukcija, baigiant tokiais svarbiais dalykais kaip tvarumas ar žmogaus gerovė.		
		8.9.6.(P9). Ar architektūra veikia, kaip kultūros išraiška, o architektūrinė pastatų raiška (dizainas), jų kokybė, harmoningas įterpimas į aplinką, pagarba paveldui ir natūraliam bei urbanistiniam kraštovaizdžiui veikia, kaip viešojo intereso dalykas.		

		8.9.7.(P9). Ar estetikos architektūroje yra aiškus ryšys tarp formos ir funkcijos; ar architektūrai būdingas tas pats estetinis mąstymas, t. y. grožio koncepcija kuriama pagal plastinio meno rūšių principą: pasitelkiamos formos, spalvos, medžiagos, šviesos ir šešėlių žaismas.		
		8.9.8.(P9). Ar galima daryti prielaidą, kad objekto fizinis ir estetinis architektūros tvarumas gali atlaikyti išbandymą laiku (Lindy taisyklė).		
	Kriterijaus įgyvendinta: *(aspektų įvertinimų vidurkis):*			

2 lentelė. Objekto kriterijų įvertinimas ir motyvuotas įvertinimų pagrindimas

Eil. Nr.	**Kriterijaus pavadinimas;** Kriterijaus vertinimo aspektai:	**Kriterijaus įgyvendinta** ***(proc.):***	**Įvertinimo pagrindimas** ***(kodėl kriterijui skirtas toks įvertinimas):***
1.	**Atitiktis darnaus vystymosi principams,** (ar išsprendžia tos vietos (aplinkos) problemą ir sukuria aplinkai ir žmonėms pridėtinę vertę).		
2.	**Urbanistinis integralumas,** (ar dera prie užstatytos aplinkos ir vietos kraštovaizdžio) (Genijus Loci).		
3.	**Santykis su paveldėtomis vertėmis,** (nekilnojamojo turto paveldo išsaugojimas, ar daro įtaką miesto panoramai (aukštuminių pastatų bei statinių atveju).		
4.	**Aplinka visiems,** (ar nepablogina esamos situacijos (komforto sąlygų) esamai aplinkai ir žmonėms).		
5.	**Sprendinių ekonomiškumas,** (sprendinių racionalumas, išliekamoji vertė (ar pastatas patvarus, ilgaamžiškas).		
6.	**Inovatyvumas,** (ar turi pagrįstų ambicijų).		
7.	**Funkcionali struktūra,** (funkcionalios pastato struktūros kūrimas, ar tinkamai atliktas objekto paskirties ir vietos pagrindimas (įtaka aplinkai ir sąlygoms), siekiant įsitikinti konkretaus objekto įtaką konkrečiai vietai; Statybos ir kuriamos aplinkos kokybė, (ar atsiriboja nuo dviprasmiško „pasinaudojimo spragomis“ įstatymuose (akivaizdus Statytojo interesas negali daryti įtaką sprendiniams).		
8.	**Vientisa architektūrinė idėja ir estetika,**		

	(ar pastatas ir/ar formuojama erdvė estetiškai harmoninga, ar vientisa architektūrinė idėja bendra visam kompleksui); Estetika, (ar pastatas/objektas „emocianalus“ (ar vizualiai gerai atrodo, ar kelia pasigerėjimą, ar skatina bendruomenišką pasididžiavimą).		

Pastaba:
P9 ir P10 - tai yra kintami (nuo konkretaus objekto savybių priklausomi) kriterijaus vertinimo aspektai bei klausimai ir juos patikslinantys klausimai aspektams įvertinti.

_____

Architektūros kokybės vertinimo metodikos
taikymo Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje gairių
3 lentelė

ARCHITEKTŪROS KOKYBĖS VERTINIMO APIBENDRINIMAS
Objektas - vertinamas architektūros objektas, kuriam taikoma architektūros kokybės vertinimo metodika
IŠVADOS:
1. Objektui vertinti reikšmingiausias architektūros kokybės kriterijus (-jai):
.....
2. Objektui vertinti mažiau reikšmingas architektūros kokybės kriterijus (-jai):
.....
3. Architektūros kokybės vertinimo kriterijaus procentinė išraiška, priklausomai nuo objekto vertinimo prioritetų:
3.1. objekto **santykio su aplinka**:
.....
3.2. objekto **charakteristikos:**
.....
4. Argumentuotas kiekvieno architektūros kokybės kriterijaus išraiškos rezultatas:
Galutinis rezultatas turi būti motyvuotai pagrįstas (tai yra vertinimai gali būti grindžiami mokslinėmis doktrinomis, teisės aktų, normų reikalavimais, teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais, kitais šias sritis nagrinėjančiais dokumentais (studijomis, moksliniais tyrimais, architektūros mokslo teorijomis ir kita.)), savivaldybės vadovybės, teritorijų planavimo ir architektūros skyriaus, vyriausiojo architekto nusistatytais deklaruojamais tikslais ir nuostatomis bei rajono ir tos konkrečios vietos matymu ir vizija.
.....
5. Rekomendacijos:
.....

_____

Architektūros kokybės vertinimo metodikos
taikymo Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje gairių
5 priedas

Aktualių bei nenumatytų svarbių pageidautinų statyti ir esamų bei anksčiau numatytų tvarkytinų savivaldybės teritorijoje objektų vystymo galimybės

Nr.	Nenumatytų pageidaujamų svarbių objektų vystymo galimybės
1.1.	1.1.1. Savivaldybė turėtų papildomai nusistatyti tvarką nenumatytiems savivaldybei svarbių objektų atsiradimo atvejams, kaip pavyzdžiui, „investicinio žemėlapio“ papildymas naujais objektais ir (ar) teritorijomis objektams atsirasti ir kaip tai koreliuotų su esamais teritorijų planavimo dokumentais (TPD), vienu atveju tam reikėtų konversijos, o kitu atveju reikėtų parengti atskirą galimybių studiją. 1.1.2. Savivaldybė galėtų inicijuoti galimybes parengti išsamesnes galimybių studijas aktualiomis temomis miestams bei teritorijoms: S) Švenčionyse sutvarkyti miesto parką ir tokiu būdu atstatyti miesto centrinę aikštę. Miesto parke suprojektuoti ir įrengti šių laikų technologines tendencijas atitinkantį naują fontaną. S1) Įvažiuojant į Švenčionis iš Vilniaus pusės sutvarkyti (pvz.: bent jau apželdinti) „miesto vartų“ prieigas. S2) Pratęsti diskusiją dėl aplinkkelio poreikio ir jo vietos, su tikslu išvengti tranzito per patį Švenčionių miestą Vilniaus gatve. S3) Inicijuoti galimybių studiją dėl Švenčionių miesto autobusų stoties. S4) Palei Kunos gatvę inicijuoti galimybių studiją dėl daugiabučių kvartalo plėtros. S5) Nuo įvažiavimo iš Vilniaus, palei Kunos gatvę, inicijuoti galimybių studiją dėl prekybos centrų siekiamos plėtros. S6) Inicijuoti galimybių studiją dėl Cirkliškio dvaro ir visos dvaro teritorijos neišnaudoto potencialo įveiklinimo. S7) Našiau išnaudoti Nalšios muziejaus (kaip viso krašto „ kultūros informacinio banko“) faktorių. S8) Padidinti sklaidą apie unikalų (ne tik krašto, bet ir šalies mastu, jo įsteigimo data, 1883 m. laikoma oficialia farmacijos pramonės pradžia Lietuvoje) vaistažolių fabriką. C) Švenčionėliuose Priestočio gatvę suformuoti kaip pėsčiųjų alėją įveiklinant erdvę savaitgalinėms ir šventinėms mugėms, renginiams, bei kitiems miestelėnų poreikiams. C1) Švenčionėliuose įrengti miesto parką perimetru palei Stoties – Darbininkų – Turgaus gatves. C2) Švenčionėliuose sutvarkyti „didesnių tūrių urbanistinę kalvą“ su kultūros namų, pašto, poliklinikos ir buitinių paslaugų pastatais išsidėsčiusiais aplink Švenčionių – Vilniaus – Priestočio – Stoties gatvių sankryžą.

	C3) Sugeneruoti idėją bei užduotį Švenčionėlių kultūros namų interjero projektui parengti, bei prieigas ir skverelį sutvarkyti. Tolimesnėje perspektyvoje sutvarkyti/sustruktūrizuoti pastato fasadinę tūrinę kompoziciją. C4) Švenčionėliuose įveiklinti depo kompleksą (kultūros vertybė) su visa teritorija (tame tarpe ketaus liejinių gamykla), pritaikant kūrybinėms dirbtuvėms, vasaros universitetinėms praktikoms bei kitoms prasmingų veiklų erdvėms. Depas buvo pastatytas remontuoti garvežius ir vagonus. Švenčionėliuose yra išlikę, kaip Sankt Peterburgo – Varšuvos geležinkelio plačiųjų garvežių depas, taip ir Panevėžio - Pastovių siaurojo geležinkelio depas ir dirbtuvės (fiziškai neišliko technikos į dirbtuvių boksus paskirstymo ratas (grąžos ratas arba grįžratis). Tvarkant ir (ar) rekonstruojant pastatus privalu „grįžratį“ atstatyti, tokiu būdu susitvarkytų erdvė prieigose prie objekto). C5) Švenčionėliuose numatyti SPA, sveikatinimo bei kitus aktyvaus ir pasyvaus poilsio turizmą skatinančius objektus, siekiant ateityje „de facto“ įteisinti kurorto statusą (dabar „de jure“ statusas), nes nesukurta kurortui privaloma objektų infrastruktūra. Svarbu miškovežius nukreipti link Kaltanėnų už geležinkelio pervažos, kad sunkusis transportas nekursuotų Žeimenos gatve, nes tai pagrindinis kelias poilsiautojams ir miesto gyventojams pakliūti prie upės ir pliažo. Numatyti aplinkkelio įgyvendinimą nuo „Maltosos“ palei rytus iki susijungimo su „Via Lietuva“ keliu Švenčionys - Švenčionėliai - Kaltanėnai. Kurortinės zonos statusas numatytas ir patvirtintas Bendrojo plano keitimu bei apima Labanorą, Kaltanėnus, Rėškutėnus ir Švenčionėlių miesto dalį. C6) Švenčionėliuose įveiklinti Trečio pliažo ir Joninių vietos erdves pritaikant koncertams, Joninių švenčių renginiams bei pažintiniams takams, siekiant pritraukti poilsiautojus, atveriant unikalų upės ir miško gamtinio karkaso unikalų kraštovaizdį. C7) Švenčionėliuose, įvažiuojant iš Švenčionių dešinėje pusėje, įveiklinti bendrąjame ir detaliąjame planuose numatytą plyno lauko pramoninę zoną bei ją išplėsti palei numatytą aplinkkelį siekiant sujungti su šiurinėje pusėje esama (buvusia pramonine, tame tarpe keramikos gamykla) teritorija, kurią galima susieti su geležinkelio atšaka. C8) Švenčionėliuose, įvažiuojant iš Švenčionių kairėje pusėje, tolėliau nuo kelio tinkama teritorija ir palankus reljefas numatyti aktyvaus sporto bei sporto pastatų ir statinių zonai formuoti. C9) Švenčionėliuose, įvažiuojant iš Švenčionių dešinėje pusėje, už kelio į Rėškutėnus palei esamą „gamtinį karkasą“ turėjusio būti sporto komplekso vietoje (dabar medžio perdirbimo įmonė), tinkama teritorija ir palankus reljefas konvertuoti į aktyvaus sporto bei sporto pastatų ir statinių zoną. P) Pabradės mieste suformuoti miesto centrą naujos bažnyčios papėdėje numatant viešąsias erdves, parodoms, laisvalaikiui bei pramogoms skirtas patalpas bei miesto autobusų stotį po stogu. Perspektyvoje numatytas panoraminis pėsčiųjų apžvalgos takas pakeltas virš miesto ir sujungsiantis abi, Via Lietuva kelio (Vilniaus g.) perkirsto, sudalinto į dvi dalis, miesto puses. Apžvalgos takas numatytas palei Įkalnės gatvę nuo naujos bažnyčios iki automobilių stovėjimo aikštelės palei kultūros namus pabaigos. Tokiu būdu susijungs „aukštutinis miestas“ palei naująją bažnyčią su pramone, intensyvia urbanizacija ir „žemutinis miestas“ palei upę su gyvenamaisiais rajonais, ekstensyvia urbanizacija bei gamtiniu

	karkasu. Tolimesnėje perspektyvoje numatyti aplinkkelio įgyvendinimą, siekiant pakeisti miestui primestą „tranzitinio miesto“ kategoriją į „patogiau gyventi mieste“ savarankiško pasirinkimo kvalifikacijos klasę. P1) Pabradės mieste sutvarkyti esamą „prekybinę gatvelę“ kitoje Vilniaus gatvės pusėje priešais Arnionių gatvę, įrengiant šiuolaikines prekyvietes ir stoginę lankytojams. Ši „prekybinė gatvelė“ sporto ar kultūros, koncertų renginių metu tarnautų kaip pagrindinis įėjimas į būsimą stadioną. P2) Pabradės mieste numatyti suprojektuoti bei pastatyti universalų stadioną, su dengtomis tribūnomis ir pagalbinėmis patalpomis po jomis, skirtą FIFA standartus atitinkančią futbolo aikštę bei šalia treniruočių aikštes. P3) Pabradės seniūnijoje prie Pailgio ežero įveiklinti savivaldybės valdomą stovyklos teritoriją, įrengiant konferencijų centrą su apgyvendinimo, maitinimo patalpomis, SPA, bei vaikų ir jaunimo užimtumo studijomis. B) Bendri sprendiniai, aktualūs visam rajonui. Parengti strategiją sporto turizmo objektų tinklui visoje rajono teritorijoje. B1) Numatyti dviračių takų, nuomos stotelių, saugojimo stotelių tinklą visame rajone, su tikslu prisijungti prie „Eurovelo“ trasos Ignalina – Molėtai šiaurinėje rajono dalyje. Tokią logiką lemia patogus susisiekimas su Vilniumi traukiniais. B2) Tvarkytini objektai, kaip esamas poligonas – teritorijos ir veiklos humanizavimas, apsauginės buferinės zonos įrengimas, siekiant apsaugoti aplinkinius vietos gyventojus nuo nepageidaujamo šalutinio poveikio (garso tarša ir t.t.). Žiūrėti ir vadovautis Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2025 m. rugpjūčio 28 d. Nr. T-181 patvirtinto Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 23 d. sprendimo Nr. T-2 „Dėl Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ pakeitimo (aiškinamojo rašto (AR) 31 – 35 puslapiai) pateiktais tekstiniais reglamentais: *„4.1. Funkcinėms zonoms taikomi bendrieji tekstiniai reglamentai.* *Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose numatomi šie bendrieji tekstiniai reglamentai, kurie taikomi visoms funkcinėms zonoms: <...>* *9. Visose funkcinėse zonose veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla: gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, vizualinės, triukšmo, cheminės, biologinės taršos, kvapų, atominių atliekų ir kitokios taršos; fizinio, vizualinio ir kitokio neigiamo poveikio nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, vaizdingam kraštovaizdžiui, gamtinio karkaso teritorijoms, planuojamai kurortinei teritorijai (o kai ji patvirtinta – kurortinei teritorijai) ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).<...>* *12. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje nenumatoma karinio poligono plėtra. Atsižvelgiant į artimą, esamo Pabradės karinio poligono, lokaciją gyvenamųjų teritorijų bei Švenčionėlių kurortinės teritorijos atžvilgiu, turi būti numatomos priemonės poligono veiklos humanizavimui (optimizavimo, vykdomos veiklos poligone kategorijos sušvelninimo t.y. apribojimo, siekiant apsaugoti aplinkinius miestus ir gyvenvietes nuo triukšmo, vibracijos ir kt.).“*

	B3) Skatinti vystyti tokius objektus, kaip gyvenamosios erdvės, tipo „coliving“ su įrengta socialine infrastruktūra, tai yra kinas, kameriniai koncertai, konferencijos, biblioteka, vaikų darželis, SPA, baseinas ir kita. B4) Skatinti atsirasti verslo, logistikos, pramonės, laisvos ekonominės zonos, pavyzdžiui: Adutiškio mstl. (toliau – LEZ), inžinerinės infrastruktūros konkrečios zonos su aiškiais plėtimosi ribojimais. B5) Sugeneruoti užduotį želdynų studijai parengti visuose trijuose aukščiau paminėtuose miestuose. B6) Atstatyti, atkurti geležinkelio siauruką (yra išlikęs pylimas). Atsirastų naujas traukos objektas rajone. B7) Švenčionys, Švenčionėliai - koreliacijos galimybėms bei poreikiams įvertinti, kaip pvz.: Švenčionių bei Švenčionėlių dvipolis išlaikant fizinį atstumą bei partnerystę tarp dviejų savarankiškų centrų, nesiekiant konurbacijos, tai yra susiliejimo fiziškai. B8) Sutvarkyti bei įveiklinti miestų ir (ar) miestelių centrus. B9) Peržiūrėti (inventorizuoti) anksčiau suprojektuotus, bet dar neįgyvendintus projektus, siekiant įsitikinti jų aktualumu ir sprendinių tinkamumu šios dienos aktualijoms ir prioritetams bei tikslingam ir racionaliam viešųjų finansų naudojimui. Tokiu būdu siekiama užtikrinti viešojo intereso teisės viršenybės principą. Peržiūrėti (inventorizuoti), siekiant įsitikinti kaip jie koreliuoja su esminiais rajone siektinais architektūros kokybės politikos formavimo principais, siekiamos architektūros kokybės strategija, pritaikyta Švenčionių rajono savivaldybės kokybės politikos tikslams įgyvendinti, aplinkai ir architektūrai. Objektų sąrašas turėtų būti pastoviai pildomas, bet jau šiai dienai aktualu peržiūrėti Švenčionėlių kultūros namų interjero projekto sprendinius; Švenčionių jaunimo centro (buvęs Taikos kinas) fasadų ir prieigų prie pastato sprendinius; Švenčionėlių sporto komplekso urbanistinius ir logistikos sprendinius. Pirmas dalykas - pakoreguoti statinio vietą sklype arčiau link susiformavusio didesnio pastatų tūrio urbanistinės sutelkties (sklypo pietvakariniame kampe), siekiant neperžengti nusistovėjusios užstatymo linijos (be to pastatas atsistotų į 3 m. žemesnę altitudę) ir tokiu būdu apsaugoti esamą mažaaukštį sodybinio tipo užstatymą nuo didelio tūrio pastatų tiesioginės neigiamos įtakos bei šias dvi funkcines zonas (gyvenamąją ir visuomeninę) atskirti želdynais taip nepažeidžiant gyventojų privačios erdvės. Be to visi įėjimai, įvažiavimai turėtų būti iš Stoties gatvės, nes jos abiejuose pusėse išsidėstę viešųjų paslaugų pastatai (bent jau pačioje pradžioje nuo aukščiau aprašytos sankryžos). Tuo tarpu palei Turgaus ir Statybininkų gatves yra išsidėstę sodybinio užstatymo individualių namų sklypai ir jos jau yra už didesnio pastatų tūrio zonos. Antras dalykas - atsisakyti „diskutuotinos“ pastato funkcionavimui neturinčios įtakos pastato dalies skirtos užlipimui ant pastato stogo, o vietoj jos numatyti plaukimo baseiną su SPA. Tokiu atveju būtų logiška pastatą pasukti 45 laipsnių kampu, kad baseinas ilgąja kraštine būtų palei Stoties gatvę. 1.1.3. Visuose sprendiniuose pasitikrinti ar nepažeidžiama savivaldybės nusistatytos principinio prioriteto nuostata – tai yra: a) rajono gyventojų gyvenimo ir gyvenamosios vietos kokybė; b) nauda rajonui; c) vertinant a ir b punktus – svarbiausias a punktas, t. y. - rajono gyventojų gyvenimo ir gyvenamosios vietos kokybė. 1.1.4. Atskira tvarka nustatyti rajono teritorijoje teritorijų planavimo dokumentams (TDP) numatyti naudojimosi jais „interaktyvumo“ laipsnį, lygį, pvz.: konkrečios vietos suderinimo su teritorijų planavimo dokumentais (TPD), tokiais kaip bendrasis planas (BP), detalusis planas (DP), specialusis planas (SP), reikalui esant jų tikslinimą, erdvinio 3D modeliavimo (GIS) galimybę ir kita.

	1.1.5. Vykdant savivaldybei svarbų ir (ar) stambų investicinį projektą, galimoms investicijoms į rajoną pritraukti, kaip pavyzdžiui, įkuriant laisvą ekonominę zoną (LEZ), savivaldybė, esant poreikiui, pasilieka teisę pati inicijuoti teritorijų planavimo dokumentams (TPD) koregavimus arba keitimus. Tokiu būdų tektų naudotis „koncesijos“ praktika arba nusistatyti naują bendradarbiavimo su privačiu verslu modelį. Taip galėtų būti inicijuodama „precedento“ teisės praktika verslumui skatinti bei investicijoms į regionus pritraukti. 1.1.6. Rekomenduojama praktika siekiame, kad rajone planuojamos ūkinės veiklos ir (ar) objektai iš anksto būtų aptarti su Švenčionių rajono savivaldybės atitinkamais pagal kompetenciją specialistais, su tikslu įsivertinti būsimo objekto atitikimą statytojo lūkesčiams bei esminiams rajone siektiniems architektūros kokybės politikos formavimo principams. *„Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 19–20 punktus teritorijų planavimas, savivaldybės bendrojo plano ar savivaldybės dalių bendrųjų planų ir detaliųjų planų sprendinių įgyvendinimas, specialiųjų architektūros reikalavimų nustatymas ir statybą leidžiančių dokumentų išdavimas įstatymų nustatyta tvarka yra savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos. „Šias funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei ir šios interesais. Įgyvendindamos šias funkcijas, savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškųjų funkcijų atlikimą <...>“* (Vietos savivaldos įstatymo 5str. 1d. 1p.).

Pastaba:
S – Švenčionių miesto objektai;
C – Švenčionėlių miesto objektai;
P – Pabradės miesto objektai;
B – Bendri Švenčionių rajono objektai.

_____

Architektūros kokybės vertinimo metodikos
taikymo Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje gairių
6 priedas

Savivaldybės teritorijoje neaktualūs, nepageidautini bei nenumatomi statyti objektai

Nr.	**Nepageidaujamų objektų sąrašas**
1.1.	1.1.1. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje negalima šių objektų statyba: 1.1.1.1. Vėjo elektrinių (išskyrus Adutiškio pramoninę zoną, savo poreikiams). 1.1.1.2. Saulės parkų, tame tarpe ir elektros kaupiklių (konteinerių su baterijomis) urbanizuotose, urbanizuojamose, neurbanizuotose, neurbanizuojamose ir visuose kituose teritorijose statyba negalima (išskyrus esamą saulės parką 100 ha teritorijoje prie Mėžionių, paveldo saugomo išlikusio rėžinio kaimo) . Galima statyti namų ūkiams ir įmonėms savo reikmėms, kaip pavyzdžiui, iki 50 kW. 1.1.2. Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijoms skirtose funkcinėse zonose (ypatingai kuriuose dominuoja darbo vietų kūrimas) galimose paskirtyse ir naudojimo būduose negali būti inžinerinės infrastruktūros teritorijoms būdingos veiklos, kaip pavyzdžiui, elektros energijos (nesvarbu tradicinės ar atsinaujinančios) gamyba negali būti traktuojama kaip gamyba, juolab kaip gamyba darbo vietų sukūrimo prasme. 1.1.3. Elektros kaupikliai (konteineriai su baterijomis) kaip atskiri objektai, gali būti statomi tik esamuose, išskirtinai inžinerinės infrastruktūros teritorijoms skirtuose žemės sklypuose, kuriuose jau dabar įrengtos ir funkcionuoja TP (transformatorinės pastotės). 1.1.4. Visose funkcinėse zonose veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir (ar) bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla: gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, triukšmo, cheminės, biologinės taršos, kvapų, atominių atliekų ir kitokios taršos. Tos pačios sąlygos galioja fizinio, vizualinio ir kitokio neigiamo poveikio nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, vaizdingam kraštovaizdžiui, gamtinio karkaso teritorijoms, planuojamai kurortinei teritorijai (o kai ji bus patvirtinta – kurortinei teritorijai) ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms). 1.1.5. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje nenumatoma karinio poligono plėtra. Siektina humanizuoti esamą poligono veiklą (taip pat dėl dydžio optimizavimo, tai yra sumažinimo, vykdomos veiklos poligone kategorijos sušvelninimo, tai yra apribojimo, siekiant apsaugoti aplinkinius miestus ir gyvenvietes nuo triukšmo, vibracijos ir kitų neigiamų faktorių) bendradarbiaujant su Švenčionių rajono savivaldybe. Numatyti buferines apsaugos zonas nuo triukšmo taršos. Precedentas – vakarinės bei pietinės Lietuvos bendruomenių pasiekimai šiais klausimais. 1.1.6. Savivaldybė pasilieka teisę atskira tvarka nusistatyti filtrus ir apsaugos priemones atsiradus naujiems, nenumatytiems atvejams (taip vadinamosioms „juodosioms gulbėms“), tame tarpe, vizualinės ir (ar) garsinės, vibracinės, oro ar kvapų taršos objektų atsiradimo atvejais.

	1.1.7. Savivaldybė pasilieka teisę atskira tvarka nusistatyti priemones išvengiant tranzitinių komunikacijų ir infrastruktūros koridorių. 1.1.8. Savivaldybė pasilieka teisę atskira tvarka nusistatyti priemones apsisaugoti nuo energetinių objektų, pavojingų atliekų, tame tarpe atominės energetikos ir kitų pavojingų ir (ar) rizikingų objektų plėtros į mūsų rajoną. 1.1.9. Savivaldybė pasilieka teisę atskira tvarka nusistatyti priemones esamų energetinių objektų „humanizavimui“ suskaidant žaliais brandžių medžių lajų plotais ir kita. 1.1.10. Gamtiniam karkasui nustatyti maksimalias fizines ir vizualinės apsaugos zonas, apsisaugant nuo vizualinės taršos. 1.1.11. Savivaldybė pasilieka teisę atskira tvarka nusistatyti sprendinius saugoti miškus nuo kirtimo, net ir „investiciniams ir (ar) kitiems svarbiems“ objektams. 1.1.12. Teritorijų nepamatuoti išmiškinimai ir (ar) neatsakingi plyni kirtimai – turėtų būti netinkami ir vengtini precedentai. Miškas tai didžiausia Švenčionių rajono vertybė ir jį privalu maksimaliai saugoti. 1.1.13. Nebūtina urbanizuoti (užstatinėti) visų miško laisvų proskynų ir laisvų teritorijų. 1.1.14. Nesistengti didinti urbanizuojamų ir (ar) rekreacinių teritorijų, vietoje to tvariau didinti želdynų paskirties teritorijas skirtas bendruomenės viešam naudojimui. 1.1.15. Savivaldybė pasilieka teisę atskirai nusistatyti tvarką, kuria remiantis galima būtų atmesti kraštovaizdį darkančių objektų atsiradimą ir kurioje būtų numatytos prevencinės priemonės jų atsiradimui. 1.1.16. Sklypo paskirtis ir žemės naudojimo būdas privalo būti nustatytas vienas, kaip pagrindinis ir prioritetinis. Kitus galimus savivaldybė pasilieka teisę tikslinti pagal poreikį ir (ar) tuo metu susidariusį kontekstą bei prioritetus, remiantis nuostata, ginti rajono gyventojų gyvenimo kokybės komforto kriterijus. Žiūrėti ir vadovautis Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2025 m. rugpjūčio 28 d. Nr. T-181 patvirtinto Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 23 d. sprendimo Nr. T-2 „Dėl Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ pakeitimo (aiškinamojo rašto (AR) 31 – 35 puslapiai) pateiktais tekstiniais reglamentais: *„4.1. Funkcinėms zonoms taikomi bendrieji tekstiniai reglamentai.* *Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose numatomi šie bendrieji tekstiniai reglamentai, kurie taikomi visoms funkcinėms zonoms: <...>* *8. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje negalima šių objektų statyba:* – *Visais atvejais vėjo elektrinių (pavienių ir parkų);* – *Saulės šviesos elektrinių, taip pat ir elektros kaupiklių (konteinerių su baterijomis) statyba negalima visoje Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje, išskyrus atvejus kai numatoma fiziniams ir juridiniams asmenims - individualaus namų ūkio ar įmonės elektros energijos poreikiui tenkinti iki 50 kW (gali būti didesnės galios nei 50 kW, jei įrodoma, kad objekto elektros energijos poreikis yra didesnis). Pramonės ir sandėliavimo funkcinėje zonoje saulės šviesos elektrinės gali būti įrengiamos tik ant pastatų;*

	– *branduolinės energetikos objektų ir statinių (atominė elektrinė, branduolinis reaktorius, branduolinių medžiagų ir radioaktyviųjų atliekų saugykla, jų perdirbimo objektas, taip pat radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginys – radioaktyviųjų atliekų kapinynas ir kita). <...>* 9. *Visose funkcinėse zonose veikla vykdoma nesudarant neigiamo poveikio ir/ar bendro neigiamo poveikio su kita vykdoma ūkine veikla: gyventojams ir visuomenės sveikatai, įskaitant neigiamą poveikį gyvenamajai, rekreacinei, visuomeninei aplinkai, gyventojų saugai ir visuomenės sveikatai dėl fizinės, vizualinės, triukšmo, cheminės, biologinės taršos, kvapų, atominių atliekų ir kitokios taršos; fizinio, vizualinio ir kitokio neigiamo poveikio nekilnojamojo kultūros paveldo objektams, vaizdingam kraštovaizdžiui, gamtinio karkaso teritorijoms, planuojamai kurortinei teritorijai (o kai ji patvirtinta – kurortinei teritorijai) ir kitoms vertybėms (taip pat saugomoms teritorijoms).“* „*Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 19–20 punktus teritorijų planavimas, savivaldybės bendrojo plano ar savivaldybės dalių bendrųjų planų ir detaliųjų planų sprendinių įgyvendinimas, specialiųjų architektūros reikalavimų nustatymas ir statybą leidžiančių dokumentų išdavimas įstatymų nustatyta tvarka yra savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos. „Šias funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei ir šios interesais. Įgyvendindamos šias funkcijas, savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškųjų funkcijų atlikimą <...>“* (Vietos savivaldos įstatymo 5str. 1d. 1p.).

Architektūros kokybės vertinimo metodikos
taikymo Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje gairių
7 priedas

Remiantis LR aplinkos ministro aukščiau paminėtu įsakymu Švenčionių rajono savivaldybė pagal patvirtintą architektūros kokybės vertinimo metodiką pritaikė ir suformavo esminius rajone siektinus architektūros kokybės politikos formavimo principus architektūros kokybei ir jų reikšmės, sąvokos, kriterijų vertinimo aspektams bei klausimams ir juos patikslinantiems klausimams aspektams, įvertinti.

Kriterijus, kriterijaus reikšmė, kriterijaus vertinimo aspektai, klausimai ir juos patikslinantys klausimai aspektams įvertinti paaiškina esminius rajone siektinus architektūros kokybės politikos formavimo principus bei siekiamos architektūros kokybės strategija, pritaikyta Švenčionių rajono savivaldybės kokybės politikos tikslams įgyvendinti, aplinkai ir architektūrai.

Savivaldybės architektūros kokybės politikos formavimo principų rekomendacijos ir siekiamybės savivaldybei, bendruomenei, projektų rengėjams bei statytojams Švenčionių rajono teritorijoje

Nr.	**Gairėse pateiktų kriterijų siekių principai, vertinimo aspektai, siekiamos rekomendacinės priemonės, bei iškeliamos aktualijos(problematika)**	**Kriterijų siekių prioritetiniai vertinimo aspektai**	**Kriterijų siekius patikslinantys argumentai, bei patikslinantys klausimai aspektams įvertinti**
1.1.	**1.1.1.** Savivaldybė turi skirtingus atskirų gyvenamųjų-negyvenamųjų vietovių plėtojimo iššūkius ir plėtros valdymo problemas.	**1.1.1.1.** Aukščiau išvardyti architektūrinės kokybės kriterijai, jų vertinimo aspektai, aspektų vertinimui taikomi klausimai būtų taikomi sekantys, ar buvo pagalvota apie tai kaip: A. Saugoti ir puoselėti „Vietos dvasią“ – „Genius loci“;	**1.1.1.1.1.** Ar sprendiniuose yra įvertinti vertinimo aspektus patikslinantys klausimai ir ar yra įvertinti savivaldybės teritorijoje siektini rekomenduojami aspektai, kaip pvz.: A. Ar parengti sklypo sutvarkymo sprendiniai. Esamas sklypo reljefas išsaugotas. Automobilių parkavimas ir kitas aikštelės numatytos sklypo ribose. Ar atskiriant sklypą nuo kaimyninių sklypų reljefo elementais, šlaitais (jei neišvengiama, atraminėmis sienutėmis), gyvatvore ar ažūriniu

	Tai įvertinome nustatydami architektūros kokybės vertinimo aspektus. Vertinant bendrą praktiką mūsų savivaldybės išsikelti siekiai atitinka AM rekomendacijas, papildo juos savivaldybės reikalavimais, bei papildomais siekiais, ir būtų tokie: A. Efektyvus (t.y. pasvertas, subalansuotas, pagrįstas) plėtrai skirtų teritorijų ir resursų naudojimas. B. Klimato kaitą sukeliančių faktorių ir jos pasekmių mažinimas. C. Želdynų apsauga ir miestų žalinimas. D. Tvaraus judumo diegimas. E. Savitumo ir susiklosčiusios gyvensenos teritorijoje apsauga.		B. Gerbti kontekstą (ar, jei reikia – jį atsakingai keisti); C. Atskirtos viešos ir privačios erdvės; D. Kuriama ir suteikiama gyvybė viešoms erdvėms, skverams, parkams, gatvėms; E. Nepalikti kaimynui atraminių sienučių sprendiniai, formuoti šlaitai; F. Humanizuotos automobilių stovėjimo aikštelės, t.y. sudalintos medžiais ir želdiniais; G. Kuriama šiuolaikiška, bet kokybiška architektūra; H. Naudotos vietinės natūralios medžiagos; I. Konvertuota ir pritaikyta (geriau rekonstruoti nei nugriauti); J. Išsaugotas ir įveiklintas paveldas; K. Saugomi ir auginami miestų, miestelių viešų erdvių, skverų, parkų, gatvių, miškų želdiniai su brandžia laja; L. Organizuojami gerai idėjai sugeneruoti ir kokybiškam projektui parengti architektūriniai konkursai; M. Sprendžiama pagal turinį, o ne pagal formą; N. Jei abejojama sprendimu – kviečiami į pagalbą kolegos ekspertai; O. Reikalaujama pirminėje projekto stadijoje bent 3-ų kardinaliai skirtingų objekto variantų architektūrinės galimybių studijos lygmenyje (kad išsiaiškinti tinkamą kryptį tolimesniam projekto vystymui).	aptvaru. sAr klype numatytas paviršinio vandens surinkimas. Įvažiavimas į sklypą suprojektuotas. Ar mažiausias privažiavimo plotis 3,5m. Ar projektuojant privažiavimą valstybinėje žemėje gautas Švenčionių r. savivaldybės sutikimas. B. Ar projektas atitinka esminius statinio reikalavimus. Rengiant naujai statomų, rekonstruojamų ir (ar) atnaujinamų (modernizuojamų) ypatingų ir (ar) neypatingų statinių projektus be kitų statinio projekto dalių parengta statinio projekto architektūros dalis. Ar pastato išraiška atitinka pastato paskirtį. Ar architektūra atitinka kokybės kriterijus tokius kaip urbanistinis integralumas, atitiktis darnaus vystymosi principui, statybos ir kuriamos aplinkos kokybė (ergonomiškumas). Ar, atsižvelgiant į tai, rengiant projektą įvertintas projektuojamo pastato santykis su aplinka, išlaikyta gamtinio ir urbanistinio kraštovaizdžio harmoninga dermė vizualiniame kontekste. Ar atkreiptas dėmesys į esminius pastato kompozicijos formavimo principus. Statinys savo tūrio (tūrių) ir fasado kompozicija dera prie konteksto, yra šiuolaikiškas savo urbanistiniu sprendimu, architektūrine raiška bei technologiniais sprendimais. Ar kontekstualiai pastatas dera aplinkoje. Ar fasadų sprendiniuose vengta ryškių kontekste nederančių spalvinių sprendimų, numatytos kokybiškos, tai yra, ilgaamžės, tvarios (natūralios) apdailos medžiagos. Ar akcentuoti spalviniai ir apdailos medžiagų pasirinkimo sprendiniai yra taikyti tik tinkamai sutvarkius statinio tūrio/tūrių kompoziciją. C. Ar projektuojamas objektas yra svarbioje miesto vietoje ir/ar yra matomas nuo bei yra apžiūrimas iš viršaus, tam yra pateikti stogo plano (penktasis fasadas) sprendiniai siekiant įsitikinti kad objektas sudarys harmoningą kompoziciją ir derės aplinkoje. D. Ar esami pastatai statyti skirtingais laikotarpiais ir atitinka „perimetrinio – posesijinio atviro“ morfotipo principus. Ar nepažeistas natūraliai susiformavęs unikalus tai vietai morfotipas vizualiniame kontekste. Ar rengiama studija kuo remiantis projekte galima būtų keisti esminius esamų pastatų kompozicijos formavimo principus. Ar papildytas projektas visų pastatų (visų korpusų) bendra fasadų išklotine, peržiūrėti projekto sprendiniai , siekiant įsitikinti kad visi korpusai sudarys harmoningą kompozicinę dermę tarpusavyje.

	F. Gyvenimo kokybės gerinimo priemonių didinimas. G. Miestų, miestelių gyvybingumo didinimas. H. Bendruomenių įtraukimas į plėtros procesus. I. Architektūrinės išraiškos darna. J. Eksploatuojamų pastatų bei erdvių architektūrinės kokybės kontrolė. K. Taip pat turime ir specifinių tikslų, „teritorijos rekreacinio potencialo kėlimas“ – kadangi siekiama realiai įveiklinti savivaldybėje kurortinę teritoriją ir tai reikalautų ateityje papildomų specifinių vertinimo apsektų. L. Sprendinių įgyvendinimo audito kontrolė (auditavimas) bei procesų veikimo pagrįstumo priežiūra (monitoringas).		E. Ar objektas yra esamas, tai pagrindžiama, kuo remiantis projekte galėtų būti keičiami esminiai esamo pastato erdvių struktūros kompozicijos formavimo principai. Pateiktuose dokumentuose yra pateiktas esamo projekto autoriaus (autorių) sutikimas keisti jo (jų) projektą, projekto sprendinius. F. Ar projekte pateikti sklypo sutvarkymo, teritorijos apželdinimo sprendiniai. Ar įvertintos specialiosios žemės naudojimo sąlygos. Numatyti statybinių atliekų tvarkymas. Ar įvertinti trečiųjų asmenų interesai. Ar, kai numatyta kertami medžiai, tai projekte nurodyta kur žadama numatyti atsodinti medžius. Ar įvertinta koks želdynų plote numatytas medžių lajos užimamas plotas, siekiant įgyvendinti viešųjų bei privačių erdvių apsaugą nuo perkaitimo medžio lajų šešėlių pagalba principą, kovojant su globalia klimato kaita. Ar bendrojoje ir susisiekimo projekto dalyse parodyti esami medžiai bei padidinti naujai sodinamų medžių kiekai, siekiant užtikrinti šaligatvio ir gatvės zonose medžio lajų šešėlio pavėsį, apsaugant ten esančius žmones nuo šiluminio perkaitimo. G. Ar „Teritorijos rekreacinio potencialo kėlimo “ klausimu – numatyta papildomai parengti savivaldybėje kurortinės teritorijos specifinių vertinimo apsektų sąrašą. H. Ar pagrindinis savivaldybės tikslas – pritraukti investicijas, su sąlyga, kad bus atliktos studijos ir įrodyta, jog rajono gyventojų kokybė niekaip nenukentės. Esminis savivaldybės tikslas – gyventojų gyvenimo kokybės, patogumo, komforto ir ramybės harmonija. „*Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 19–20 punktais teritorijų planavimas, savivaldybės bendrojo plano ar savivaldybės dalių bendrųjų planų ir detaliųjų planų sprendinių įgyvendinimas, specialiųjų architektūros reikalavimų nustatymas ir statybą leidžiančių dokumentų išdavimas įstatymų nustatyta tvarka yra savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos. „Šias funkcijas savivaldybės atlieka pagal Konstitucijos ir įstatymų suteiktą kompetenciją, įsipareigojimus bendruomenei ir šios interesais. Įgyvendindamos šias funkcijas,*

			savivaldybės turi Konstitucijos ir įstatymų nustatytą sprendimų iniciatyvos, jų priėmimo ir įgyvendinimo laisvę ir yra atsakingos už savarankiškųjų funkcijų atlikimą <...>“ (Vietos savivaldos įstatymo 5str. 1d. 1p.).

Informacijos šaltiniai **:**
LR architektūros kokybės vertinimo metodika, patvirtinta LR aplinkos ministro 2024 balandžio 8 d. įsakymu Nr.D1-112.;
LR architektūros kokybės vertinimo metodika, patvirtinta LR aplinkos ministro 2024 balandžio 8 d. įsakymu Nr.D1-112 papildyta konkrečiai teritorijai būdingais ypatumais, unikalumais ir siekiamybėmis, kaip numatyta LR aplinkos ministro patvirtintos metodikos 18, 19, 20 p.
LR AM Architektūros kokybės vertinimo metodika;
SSVA parengta metodika - Architektūrinių objektų vertinimo gairės savivaldybėms ;
SSVA pasiūlymai ir rekomendacijos savivaldybėms;
NT reguliaciniai pokyčiai 2024 m., Dr. Evaldas Klimas, WALLESS, 2024-04-09;
Vilniaus miesto „architektūrinės kalvos“ dešiniajame Neries krante tūrinio-erdvinio formavimo gairės;
Dešimt Vilniaus urbanistikos ir architektūros taisyklių, (atnaujinta 2022-02-25);
Esminių architektūros reikalavimų kriterijų nustatymas. Ekspertinis tiriamasis darbas / metodika.
Rekomendacijos. Dalia Dijokienė (dr., doc, LAR atest. Nr. A1104). 2022 m. rugsėjo 6 d., Vilnius;
Kasmetinė tarpdisciplininė mokslinės-praktinės konferencija, skirtos aptarti Architektūros įstatyme įtvirtintus kokybės kriterijus;
Lietuvos Respublikos Architektūros, Lietuvos Respublikos statybos, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymuose įtvirtinti reikalavimai architektūros kokybei siekti.

Kita informacija :
Lietuvos architektų rūmų Vilniaus regioninės architektūros tarybos išvada, 2025 m. gruodžio 10 d., Vilnius.

Kiti šaltiniai ir informacija :
Rengiant Švenčionių rajono savivaldybei pritaikytą Architektūros kokybės kriterijų vertinimo metodiką, remtasi Architektūros kokybės vertinimo metodika, kuri nustato architektūros kokybės vertinimo būdą ir priemones pagal Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje išvardytus architektūros kokybės kriterijus bei atsižvelgus į kiekvieno kriterijaus vertinimo aspektus; Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (AM) rekomendacijomis; Statybos sektoriaus vystymo agentūros (SSVA) parengta metodika; Lietuvos architektų rūmų (LAR) bei Lietuvos architektų sąjungos (LAS) nuomone ir pozicija; Vilniaus regioninės architektų tarybos (RAT) išvada; esminiais rajone siektinais architektūros kokybės politikos formavimo principais bei rajono gyventojams aktualiais rūpimais klausimais.

Skyriaus vedėjo pavaduotojas
(savivaldybės vyriausiasis architektas) Raimondas Pilkauskas
tel. (0 387) 66 376, el. p. architektura@svencionys.lt